

Univerzita Karlova

Pedagogická fakulta

Katedra občanské výchovy a filosofie

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Význam humanitní vzdělanosti pro soudobou českou společnost

The importance of humanities education for contemporary Czech society

Lucie Schenková

Vedoucí práce: Mgr. Zbyněk Zicha, Ph.D.

Studijní program: Specializace v pedagogice

Studijní obor: Český jazyk se zaměřením na vzdělávání — Základy společenských věd se zaměřením na vzdělávání

2023

Odevzdáním této bakalářské práce na téma Význam humanitní vzdělanosti pro soudobou českou společnost potvrzují, že jsem ji vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále potvrzují, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Praha, 9.7.2023

Touto cestou bych ráda poděkovala vedoucímu své bakalářské práce Mgr. Zbyňku Zichovi, PhD. za odborné vedení práce, pomoc, množství cenných rad, doporučení a trpělivost při konzultacích poskytnutých k vypracování této práce. Dále bych ráda poděkovala své rodině a příteli za trpělivost a také za velkou podporu během celé doby mého studia.

ABSTRAKT

Hlavní náplní této bakalářské práce je popis humanitního vzdělávání v současné české společnosti, jeho významu a problémů, se kterými se dlouhodobě potýká. Práce je rozčleněna na čtyři části. První část se věnuje humanitnímu vzdělávání v obecném kontextu, popisuje, jak se humanitní vzdělávání vyvíjelo v čase, charakterizuje humanitní vědy a jejich vyhlídky do budoucnosti. Zároveň se zde práce zabývá i rozdíly mezi jednotlivými druhy věd, tj. humanitními a exaktními. Ve druhé části lze nalézt vysvětlený koncept ideje univerzity z hlediska celosvětového i zaměřeného na Českou republiku, dále se pak tato část věnuje úloze současné univerzity v humanitních vědách. Třetí část se zabývá vnímáním humanitního vzdělání v české společnosti, sleduje vývoj humanitního vzdělávání na svém území od dob vzniku prvních univerzit a v neposlední řadě je v této části zmíněna i potřeba humanitního vzdělání pro společnost. Čtvrtá část zaměřuje svou pozornost na humanitní vzdělávání v českém vzdělávacím systému, popisuje humanitní vzdělávání od základních škol až po univerzity ubírající se směrem humanitním. Pozornost je věnována i krizi humanitního vzdělávání v České republice a práce nastiňuje i důsledky této krize. Cílem této práce je seznámit čtenáře se základními pojmy humanitního vzdělávání, vnímáním jeho důležitosti pro českou společnost a popsat, jak jsou humanitní vědy začleňovány do různých stupňů vzdělávání v České republice a jaká krize tyto vědy v současné době postihuje. Bakalářská práce byla zpracována na základě práce s odbornou literaturou uvedenou ve zdrojích.

KLÍČOVÁ SLOVA

humanitní vědy; humanitní vzdělávání; společenské vědy; idea univerzity; česká společnost

ABSTRACT

The main content of this bachelor thesis is a description of humanities education in contemporary Czech society, its importance and the problems it has been facing for a long time. The thesis is divided into four parts. The first part is devoted to humanities education in a general context, describes how humanities education has developed over time, characterizes the humanities and their prospects for the future. At the same time, the thesis discusses the differences between the different types of sciences, i.e. the humanities and the exact sciences. The second part explains the concept of the idea of the university from the global and Czech Republic-specific point of view, and then it focuses on the role of the contemporary university in the humanities. The third part deals with the perception of humanities education in Czech society, traces the development of humanities education in its territory since the establishment of the first universities, and last but not least, the necessity of humanities education for society is mentioned in this part. The fourth part focuses its attention on humanities education in the Czech education system, describing humanities education from primary schools to universities moving in the direction of the humanities. Attention is also paid to the crisis of humanities education in the Czech Republic and the thesis outlines the consequences of this crisis. The aim of this thesis is to introduce the reader to the basic concepts of humanities education, the perception of its importance for the Czech society and to describe how the humanities are integrated into various levels of education in the Czech Republic and what kind of crisis is currently affecting these sciences.

KEY WORDS

humanities; education in humanities; social sciences; the idea of university; Czech society

Obsah

Úvod.....	8
1 Humanitní vzdělávání	10
1.1 Vývoj humanitního vzdělávání	10
1.2 Humanitní vědy	11
1.2.1 Antropologie	12
1.2.2 Filosofie	12
1.2.3 Historie.....	13
1.2.4 Teologie.....	13
1.2.5 Lingvistika	13
1.2.6 Filologie	14
1.2.7 Etika	14
1.3 Rozdíl mezi humanitními a společenskými vědami.....	14
1.4 Rozdíl mezi humanitními a exaktními vědami	15
1.5 Pravdivost humanitních věd	16
1.6 Humanitní vzdělávání v krizi	16
1.7 Úloha pedagoga v humanitním vzdělávání	18
1.8 Budoucnost humanitního vzdělávání	19
2 Idea univerzity	21
2.1 Univerzita	21
2.2 Oddělení univerzity od společnosti	21
2.3 Úloha univerzity	22
2.3.1 Bádání	22
2.3.2 Výuka.....	23
2.3.3 Vzdělání	23
2.4 Idea univerzity.....	24
2.5 Vznik univerzit.....	25
2.6 Univerzita v moderní době.....	26
2.6.1 Organizační struktura univerzity.....	26
2.7 České univerzity a historie jejich vzniku	26
2.8 Idea univerzity dnes dle českých odborníků	28
3 Humanitní vzdělávání a česká společnost	29
3.1 Vnímání humanitních věd	29
3.2 Vývoj humanitního vzdělávání v české společnosti	31

3.3	Potřeba humanitního vzdělávání v české společnosti	34
4	Humanitní vzdělávání v českém vzdělávacím systému.....	38
4.1	Humanitní vzdělávání na základních školách v České republice	38
4.2	Humanitní vzdělávání na středních školách v České republice	39
4.2.1	Gymnázium.....	39
4.2.2	Střední odborné školy	40
4.3	Humanitní vzdělávání na univerzitách v České republice	41
4.3.1	Filozofické fakulty	41
4.3.2	Pedagogické fakulty.....	41
4.3.3	Teologické fakulty	42
4.3.4	Fakulty humanitních studií	42
4.3.5	Hodina pravdy a finanční ohodnocení pedagogů v humanitních vědách .	42
	Závěr	45
	Seznam použitých zdrojů.....	47

Úvod

Téměř každý člověk v celém průběhu vzdělávání přichází do styku s informacemi, jejichž původ můžeme nacházet jak v exaktních, tak i humanitních vědách. Společnost spíše upřednostňuje vědy exaktní, které mají jasně definované výstupy, před vědami humanitními.

V současném neustále se měnícím světě se klade velký důraz na vzdělání, nejenom kvůli předávání znalostí další generaci, ale také kvůli formování osobnosti člověka, rozvoji kritického myšlení a komunikačních dovedností. Humanitní vzdělávání nenachází uplatnění pouze v akademickém prostředí, nachází jej i v oblastech, s nimiž se setkáváme v každodenním životě.

Cílem této bakalářské práce je poukázat na jedinečnost a nenahraditelnost humanitního vzdělání, vysvětlit, proč je pro soudobou společnost neopomenutelné a zjistit, jaký postoj k němu zaujímá česká společnost.

Bakalářská práce by měla zodpovědět několik dalších otázek: Jakou roli hrají humanitní vědy v celosvětovém měřítku, a jakou roli zastávají v České republice? Čím je humanitní vzdělanost v současné společnosti potřebná? V jakém postavení jsou humanitní vědy vůči ostatním vědám, jsou upozad'ovány či upřednostňovány? Proč tomu tak je? Jaký postoj zaujímá česká společnost k humanitním vědám?

Tato práce je celkem rozčleněna do čtyřech kapitol, přičemž se každá tato kapitola zpravidla dále dělí na několik hlavních bodů. V první kapitole stručně pojednám o vývoji humanitního vzdělávání od počátku věků, následně se budu věnovat vědám, které spadají do oblasti humanitního vzdělávání a rozdílu mezi vědami exaktními a humanitními. Součástí této kapitoly je také popis úlohy pedagoga v humanitních vědách a je zde nastíněna i budoucnost těchto věd. V další kapitole se moje pozornost obrátí na univerzitu, její úlohu v humanitním vzdělávání, přičemž část práce je věnována i českým univerzitám a stručnému vývoji jejich vzniku. Třetí kapitola se zabývá humanitním vzděláním a české společnosti. Pojednávám v ní o tom, jak česká společnost vnímá humanitní vědy, reflektuje však i vývoj humanitního vzdělání v kontextu důležitých milníků české historie. Poslední bod této kapitoly je věnován odůvodnění nenahraditelnosti humanitních věd pro českou společnost. Čtvrtá a zároveň poslední kapitola, věnuje pozornost humanitnímu vzdělávání v českém školském

systemu, kde se zaměřuje na analýzu přítomnosti humanitních věd ve všech stupních vzdělávání. V závěrečné kapitole se má práce dotknout i krize humanitního vzdělávání, podfinancování těchto oborů a jaké nebezpečí jim v budoucnu v českém vzdělávacím systému hrozí.

Humanitní vzdělání je klíčové pro učitele občanské výchovy a základů společenských věd, neboť jim umožňuje efektivně a smysluplně vést výuku, poskytuje jim širší pohled na společnost a pomáhá k otevírání diskuzí a vyjadřování různých názorů. Povědomí o humanitním vzdělání umožňuje pedagogům propojit aktuální situaci s historickými událostmi, a tak přinést bohatší výuku do tříd a posilovat rozvoj studentů.

Bakalářská práce by měla české společnosti dokázat, že humanitní vzdělávání má v dnešní době nenahraditelné místo, které nelze uvolnit vědám exaktním bez katastrofických následků pro současnou společnost.

1 Humanitní vzdělávání

Humanitní vzdělávání se zabývá humanitními vědami, jež se zaměřují na studium člověka a kultury společnosti. Cílem humanitního vzdělávání je v první řadě rozvíjet vědomosti v oblasti lidského chování a myšlení, dále pak interpretovat různé historické události, využívat kritického myšlení a reflektovat celou lidskou existenci a její potřeby.

1.1 Vývoj humanitního vzdělávání

Humanitní vzdělávání je součástí lidského života již od jeho vzniku, datovaného před zhruba dvěma miliony let, kdy již první lidé procházející se po naší planetě tvořili společenství-tlupy tj společně žijící méně organizované skupiny, ve kterých probíhalo prvotní uvědomění nutnosti přežití v určitém společenství za účelem přežití. I v této době si člověk uvědomoval svou vlastní existenci. Postupem let si člověk začal uvědomovat konečnost svého bytí, věřit ve vyšší sílu, jež měla absolutní moc nad všemi a vytvářet první předměty, z dnešního pohledu umělecké, které mu měly průběh života zpravidla usnadňovat.

Převrat nastal až ve starověkých civilizacích v oblastech Mezopotámie, Egypta, Řecka a Říma, kde jsou nám známy první školy. Docházka do nich byla však výsadním privilegiem majetných občanů a kněžích předpokládajíc tak jisté uchování znalostí a kultury. Na školách se učilo nejen čtení, psaní a matematika, ale i filozofie a historie. Právě tyto poslední dva zmíněné obory ve vyučování se řadí do humanitních věd a úzce souvisejí s počátky humanitního vzdělávání ve stejné podobě, jak ho známe v současné době.

Starověké Řecko je však ze všech zmíněných oblastí nejvíce spjato se vznikem humanitních věd a humanitní vzdělanosti. Platónská akademie vznikla v Athénách roku 387 př. n.l. pod vedením jednoho z nejznámějších řeckých filozofů, Platónem. Akademie si kladla za svůj cíl postupně změnit místní společnost a její politiku. Základem pro tuto proměnu měla být právě filozofie, díky níž měli být učenci Akademie schopni pochopit potřeby společnosti a také prosazovat své názory pro blaho své *polis*.

Jak se postupem času rozvíjelo a rozšiřovalo křesťanství, vznikala také potřeba vzdělávání se v teologii v souvislosti s filozofií. V roce 1088 tak vznikla nejstarší univerzita v Evropě, a to Univerzita v italském městě Bologna, na níž se učilo právo

kanonické, církevní i občanské. S příchodem renesance ve 14. a 15. století se na univerzitě začala vyučovat teologie a také filozofie. Humanismus, který vznikl během 14. století v Itálii, se začal opět zabývat antikou a její filozofií, texty a myšlenkami známých myslitelů. Univerzity v době humanismu velmi přispěly k rozvoji humanitní vzdělanosti.

Osvícenství, datované do 18. a 19. století, přineslo nové myšlenky do humanitního vzdělávání a jeho významu pro člověka, což zapříčinilo vznik univerzit s humanitními fakultami s obory jako je filozofie, právo, teologie, antropologie či sociologie.

V současné době se s humanitními vědami setkáváme na mnoha školách a univerzitách po celém světě. Vyučovány jsou obory od antropologie až po filologii, ve kterých se pedagogové se svými studenty zaměřují na interpretaci historických i aktuálních textů, porozumění chování jedinců i celé společnosti a věnují se základnímu kritickému myšlení.

Humanitní vzdělávání, jak ho známe dnes, mělo dlouhou historii vývoje, a právě onen pozvolný vývoj umožnil předávání cenných informací dodnes vyučovaných v rámci různých oborů humanitních věd.

1.2 Humanitní vědy

„Pro humanitní vědy je člověk tématem jakožto člověk, v jeho lidství, čili v tom, co ho činí právě člověkem, a tak tedy něčím zásadně jiným než pouhou živou bytostí, živočišným druhem, fyzikálním tělesem či systémem bio-chemických procesů.“

¹Humanitní vědy můžeme definovat jako obory zabývající se zkoumáním člověka, jeho myšlení a chování, s čímž úzce souvisí studium kultury. Humanitní vědy si kladou za cíl porozumět jevům souvisejících s člověkem a jeho existencí, jeho jazyku a historii. Mezi humanitní vědy řadíme antropologii, filozofii, historii, teologii, lingvistiku, filologii a umění. Níže se budu každé z věd zařazovaných do humanitních věd samostatně věnovat a obhajovat tak její příslušnost do této oblasti.

---

¹ NOVOTNÝ, Jaroslav. Čtení - reflexe - interpretace: elementární úvod do práce s textem. Praha: Togga, 2021. Str. 26. ISBN 978-80-7476-212-3.

1.2.1 Antropologie

„Tato komplexní věda o člověku, společnosti a kultuře totiž programově překračuje hranice různých vědních oborů, otevřeně odmítá etnocentrickou víru v absolutní platnost a pravdivost hodnot a norem vlastní společnosti a otevírá dimenzi kulturního relativismu.“² Původ slova antropologie pochází z řeckých výrazů *anthropos* a *logos*, což v překladu znamená člověk a nauka. Antropologií myslíme tedy vědu zabývající se primárně člověkem, která se neomezuje pouze na poznatky z přírodních či společenských věd, nýbrž je kombinuje pro získání důležitých informací a souvislostí. Antropologie má počátky v 18. století a úzce souvisí s již výše zmíněným pojmem kulturní relativismus. Kulturní relativismus tvrdí, že všechny kultury jsou určitým způsobem jedinečné a potřebují vzájemný respekt a toleranci. Antropologii dále dělíme na fyzickou antropologii, archeologickou antropologii, sociokulturní antropologii, lingvistickou antropologii a aplikovanou antropologii.

1.2.2 Filosofie

„Filozofie je univerzální nauka o podstatě světa a nejobecnějších souvislostech v něm, které se týkají pojetí absolutna, přírody, kultury, člověka i samého poznání.“³ Pojem filosofie má taktéž původ v řečtině, a to ve slovech *fileo* a *sofia*. *Fileo* překládáme do českého jazyka jako milovat a slovo *sofia* překládáme jako moudrost – filosofii také můžeme tedy označovat jako lásku k moudrosti. Podstatou filosofie je tázání se po podstatě věcí a jevů člověku zjevných i transcendentních, tj. přesahující lidskou rozumovou a smyslovou skutečnost. Filosofie vznikla v 6. století př.n.l. v antickém Řecku, přičemž za prvního filosofa lze považovat Thalese z Milétu. V jejích počátcích však nebyla do popředí stavěna lidská bytost, nýbrž příroda. Přírodní filosofie hledala odpovědi na své otázky ohledně původní pralátky v přírodě. Sokrates, antický filosof, se až však ve 4. století začal věnovat tématům týkajících se člověka, jeho chování a jednání. Problematikou člověka a jeho bytím se od dob antiky zabývalo mnoho dalších filosofů, a i v dnešní době nemáme mnoho otázek souvisejících s lidskou bytostí stále zodpovězeno.

---

² SOUKUP, Václav. *Antropologie: teorie člověka a kultury*. Praha: Portál, 2011. Str.10. ISBN 978-80-7367-432-8.

³ VOLF, J. *Filozofie I. díl*. 1.st ed. 2018. Str. 10. ISBN 978-80-7536-195-9.

1.2.3 Historie

Historii ve smyslu vědy lze definovat jako disciplínu zabývající se zkoumáním minulosti lidské společnosti jako celku. Jejím úkolem není pouze zkoumat dějiny jednotlivých oborů jako je například umění nebo technika, ale má také za úkol rozšiřovat naše povědomí o našich národních i světových poměrech v politice, sociální sféře a ekonomice. Termínem *dějiny* blíže určujeme, kterému úseku se konkrétně v celé historii věnujeme např. dějiny české literatury, dějiny českého národa apod. Dějiny poté formují celou historii-dávají ji určitý řád a logiku, což nám napomáhá k jejímu lepšímu porozumění. Tato věda vznikla v 5.století př.n.l. a za jejího zakladatele považujeme Herodota.

1.2.4 Teologie

„...teologie je nauka o Bohu a jeho díle, o jeho tvůrčím plánu.“⁴ Název této vědy pochází z řeckých slov *theos*, překládáno jako bohové, a *logos*, překládáno jako nauka či věda. Teologie, věda zabývající se zkoumáním náboženství a víry, má za úkol objasnit lidem různé náboženské fenomény a rituály vyskytující se v jejich životech a ukázat jim jejich význam pro celou lidskou existenci. V teologii jsou pokládány otázky typu: Existuje Bůh? Jaký je smysl lidské existence? Jaké místo zaujímá náboženství ve společnosti? Může se člověk nějakým způsobem přiblížit k Bohu? Vznik teologie jako samostatné vědy nelze zcela přesně datovat, jelikož otázky o Bohu zde byly již od začátku lidské existence. Největší rozvoj tato věda zaznamenala už ve starověkých civilizacích jako např. Řecko, Egypt, Čína či Indie.

1.2.5 Lingvistika

„Lingvistika (z latinského *lingua* ‚jazyk‘) je vymezována jako vědecký obor zabývající se výzkumem jazyka (resp. rozmanitých jazyků).“⁵ Českým ekvivalentem pro tento vědní obor je výraz jazykověda. Lingvistika se sice jako samostatná věda začala formovat až ke konci 18. století, nicméně její tradice už sahá do dob antiky, kdy se v akademiích a na školách vyučovalo samostatně gramatice a rétorice. Úloha lingvistiky spočívá ve snaze zodpovědět otázky, které se ptají na to, jak jazyky fungují a jak jsou využívány v komunikaci.

---

⁴ TRESMONTANT, Claude. *Základy teologie*. Brno: Barrister & Principal, 2000, s. 7. ISBN 80-85947-54-4.

⁵ MAREŠ, P. *Úvod do lingvistiky a lingvistické bohemistiky*. 1.st ed. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2014. Str. 8. ISBN 978-80-246-2640-6

1.2.6 Filologie

„Je zjevné, že dnes je termín filologie pracovním nebo možná jen administrativním označením pro disciplínu, jejichž hlavním či důležitým cílem je zkoumání jazyka a víceméně tradičního pojetí textu.“⁶ Termín filologie se skládá ze dvou řeckých slov, a to ze slova *fileo*, v překladu milovat, a *logos*, překládáno jako nauka či slovo. Z překladu nám tedy vyplývá, že se jedná o lásku ke slovu. Filologie zkoumá nejenom určitý jazyk, ale i jeho literaturu mnohdy ve spojení s historií a kulturou.

1.2.7 Etika

Původ slova etika nalezneme v řeckém pojmu *éthos*, který můžeme překládat jako mrav či zvyk. Etika se zabývá studiem morálních hodnot, principů a rozhodování. Klade si za cíl poskytnout lidem soubor zásad, podle kterých by se měli ve společnosti chovat, rozlišit správné jednání od nesprávného a snaží se přispět lidem k lepšímu porozumění problémům ve společnosti.

1.3 Rozdíl mezi humanitními a společenskými vědami

Společenské vědy lze definovat jako vědy zaměřující se na člověka ve společnosti a na společnost samou, zatímco humanitní vědy definujeme jako vědy zabývající se zkoumáním lidského myšlení a chování. Rozdíly mezi těmito vědami nejsou na první pohled zřejmé, nejsou totiž nikterak markantní, nicméně i tak nelze uznat společenské a humanitní vědy za totožné.

Společenské vědy jsou oproti vědám humanitním objektivnější a vědci v nich mohou využívat nejenom analýzy či popisu určitého chování, nýbrž i vědecktějších metod jako je například experiment. Humanitní vědy mívají ve společnosti až duchovní charakter, což pramení nejspíše z oborů věnující se náboženství a tázání se po existenci a bytí.

Mezi společenské vědy řadíme ekonomii, politologii, sociologii, psychologii či pedagogiku. Všechny již zmíněné obory se věnují člověku ve společnosti i společnosti samé, avšak každá v různém zaměření. Ekonomie se například může věnovat člověku ve společnosti jako základnímu subjektu, který vstupuje na trh s cílem obchodovat.

---

⁶ PROCHÁZKA, M. Ústav českého jazyka a teorie komunikace [online], [cit. 2023-06-07]. Str.8. Dostupné z: <https://ucjtk.ff.cuni.cz/wp-content/uploads/sites/57/2015/11/D%C4%9Bjiny-%C4%8De%C5%A1tiny>.

Společnosti se ekonomie věnuje v rámci makroekonomie, kde zkoumá, jak například poptávka převyšující nabídku ovlivňuje společnost.

1.4 Rozdíl mezi humanitními a exaktními vědami

„Humanitní vědy se od matematizované přírodovědy neliší pouze v tom, co je jejich tématem (člověk v nějakém ohledu svého lidství), nýbrž na tuto zvláštní tematickou oblast se váže celkově i jiný způsob poznání, který vyvěrá z toho, že oblasti lidských záležitostí odpovídá vlastní způsob poznání a pravdivosti, který se odlišuje od způsobu vědění a pravdivosti matematizované přírodovědy.“⁷ Humanitní vědy se od matematizovaných věd liší nejenom svým tématem, ale také ve způsobu poznání, jelikož každá z těchto věd je něčím specifická a vyžaduje jiný přístup. Humanitní vědy využívají spíše subjektivního přístupu v metodách poznání, zatímco ve vědách exaktních neboli matematizovaných převažuje přístup objektivní a časté taky měřitelný.

„Oblast lidských záležitostí se možností poznání přírodních věd vymyká z několika důvodů. Je to především lidská svoboda, schopnost jednat nepředvídatelným způsobem a možnost vnést do světa něco zásadně neočekávatelného a nového.“⁸ Dalším rozdílem může být i to, že člověk nejedná podle stále opakujících se ustálených vzorců, jako je tomu u matematizovaných věd. Lidské jednání je založeno na svobodě – není zcela předvídatelné, protože člověk se může chovat naprosto odlišně v situacích stejného typu. Uvedeme si toto tvrzení na příkladu: Žák druhé třídy na základní škole dostane za neúspěšně napsaný diktát špatnou známku. V prvním případě se rozberečí. Matematizovaná věda by zde očekávala, že ve stejné situaci se žák také rozberečí. Situace nastane znovu a stejný žák opět obdrží špatnou známku. Žák v tomto případě však pouze potichu sedí v lavici a zpytuje své svědomí. Z tohoto příkladu nám vyplývá, že lidské jednání je proměnlivé a záleží pouze na momentálním psychickém rozpoložení, popřípadě rozhodnutí.

„Experimentálně ověřené stanovení zákonitostí, jimiž vysvětlujeme průběhy přírodních procesů, se následně stává zabezpečeným východiskem pro další postup poznání.“⁹ Experiment je metoda výzkumu charakteristická pro přírodní vědy, jenž má vyvrátit či

---

⁷ NOVOTNÝ, Jaroslav. *Čtení - reflexe - interpretace: elementární úvod do práce s textem*. Praha: Togga, 2021. Str. 28,29. ISBN 978-80-7476-212-3.

⁸ NOVOTNÝ, Jaroslav. *Čtení - reflexe - interpretace: elementární úvod do práce s textem*. Praha: Togga, 2021. Str. 31,32. ISBN 978-80-7476-212-3.

⁹ NOVOTNÝ, Jaroslav. *Čtení - reflexe - interpretace: elementární úvod do práce s textem*. Praha: Togga, 2021. Str. 31. ISBN 978-80-7476-212-3.

potvrdit stanovenou hypotézu týkající se určitého sledovaného objektu. Toto ověření poskytuje přírodním vědám základ pro další zkoumání. Opakované pozorování je další z metod, které jsou často využívány matematizovanými vědami k ověření poznatků a faktů. Objekt pozorování zůstává netknutý, subjekt pouze sleduje jeho vzorce chování a jednání v delším časovém úseku. Na základě získaných poznatků poté hledá opakující se vzorce v jeho jednání a ty pak dává do různých souvislostí s okolními pozorovacími faktory.

1.5 Pravdivost humanitních věd

„Předpoklad jedné výlučné pravdy o každé věci, která by při správném vedení (metodě) naší schopnosti poznání měla pro každého vyvstat stejně, prostě v oblasti lidských záležitostí neplatí.“¹⁰ Jedna výlučná pravda v humanitních vědách neexistuje, a to z toho důvodu, že lidské záležitosti jsou proměnlivé, nestálé a mění se i pohled ně. Každý člověk má jiné názory a různě interpretuje jevy, před které je postaven.

1.6 Humanitní vzdělávání v krizi

„Humanitní vědy a umění hrají v dějinách demokracie ústřední úlohu, a přesto se dnes mnoho rodičů stydí za to, že jejich děti studují literaturu a umění.“¹¹ Humanitní vědy se výrazně podílejí na rozvoji demokracie, jelikož se zabývají lidským chováním a jednáním a kulturou obecně. Demokracie je přeci jenom formou vlády, kde hlavní slovo mají občané, kteří si volí, kdo bude u moci. Proto je v demokracii nutno se orientovat v humanitních vědách. Mnoho rodičů, jak je již zmíněno výše, se cítí nespokojeno, že jejich potomek studuje humanitní vědy. Jako praktičtější vědy jsou obecně považovány ty, zabývající se přírodními či technickými obory, ve kterých je širší možnost uplatnění absolventa.

„Národy a jejich vzdělávací systémy bezohledně zavrhuji v žízňivé touze po národním zisku dovednosti, jež jsou důležité pro to, aby udržely demokracii živou.“¹² Z výše uvedené citace vyplývá, že národy se ženou primárně za ziskem, ne za udržením funkční demokracie. Upřednostňovány jsou ty obory, které mohou přispět státu v oblasti

---

¹⁰ NOVOTNÝ, Jaroslav. *Čtení - reflexe - interpretace: elementární úvod do práce s textem*. Praha: Togga, 2021. Str. 36,37. ISBN 978-80-7476-212-3.

¹¹ NUSSBAUM, Martha Craven. *Ne pro zisk: proč demokracie potřebuje humanitní vědy*. Přeložil Otakar VOCHOČ. Praha: Filosofia, 2017. Dnešní svět. Str. 17. ISBN 978-80-7007-489-3.

¹² NUSSBAUM, Martha Craven. *Ne pro zisk: proč demokracie potřebuje humanitní vědy*. Přeložil Otakar VOCHOČ. Praha: Filosofia, 2017. Dnešní svět. Str.29. ISBN 978-80-7007-489-3.

nových vědeckých objevů či v oblasti ekonomiky. Stát se žene za těmito zisky, za snahou mít se lépe než stát jiný, až zapomíná, že stát tvoří právě občané, kteří ho formují a mohou ovlivnit i jeho funkčnost. „*Motiv zisku vede mnoho vůdců, kterým záleží na jejich zemích, k přesvědčení, že tím, co má rozhodující význam pro budoucí zdraví jejich národů, je přírodní věda a technika.*“¹³ V dnešní době se středobodem všeho stávají peníze společně s mocí a cesta k jejich dosažení. Vůdci proto věří, že klíčovým faktorem pro rozvoj národů jsou přírodní vědy a technické obory. Bohužel za účelem zisku je upřednostňováno ekonomické hledisko na úkor humanitního vzdělávání, jenž by mohlo přispět k rozvoji společnosti z jiného úhlu pohledu.

„*Moje obavy spočívají spíše v tom, že jiným a stejně důležitým schopnostem hrozí, že se ztratí v konkurenční horečce; jsou to schopnosti, jež mají klíčový význam pro vnitřní zdraví jakékoli demokracie a pro vytvoření slušné světové kultury, jež se dokáže konstruktivně vyrovnat s nejnaléhavějšími světovými problémy.*“¹⁴ Autorka v této pasáži mluví o tom, že za účelem zisku hrozí schopnostem jako je kritické myšlení nebo také dodržování morálních hodnot přehlížení. Je potřeba takové schopnosti chránit, aby společnost do budoucna prosperovala a poskytla tak pevnou půdu pro zdravou demokracii.

Jelikož věda a vzdělání, zejména v humanitní oblasti, dosud nebyly prioritou žádné vlády (jedná o oblast s dlouhodobým výnosem, která není politikou považována za zajímavou), může dojít na konci tohoto vývoje k paradoxnímu stavu: ekonomický růst (nejen kvůli odchodu zahraničních investorů za levnou pracovní silou) bude doprovázen úpadkem vzdělanosti a kultury společnosti.¹⁵

„*Zajištění ekonomického růstu neznamená, že je zajištěna demokracie. A neznamená ani, že se vytvoří zdravá, angažovaná a vzdělaná populace, v níž budou příležitosti k dobrému životu dostupné všem sociálním vrstvám.*“¹⁶ Ekonomický růst nemůže zaručit, že populace bude vzdělaná a že všichni lidé budou mít možnost k rozvoji a angažovanosti. Kromě investování do ekonomického růstu je také nutno investovat i do

---

¹³ NUSSBAUM, Martha Craven. *Ne pro zisk: proč demokracie potřebuje humanitní vědy*. Přeložil Otakar VOCHOČ. Praha: Filosofía, 2017. Dnešní svět. Str.35. ISBN 978-80-7007-489-3.

¹⁴ NUSSBAUM, Martha Craven. *Ne pro zisk: proč demokracie potřebuje humanitní vědy*. Přeložil Otakar VOCHOČ. Praha: Filosofía, 2017. Dnešní svět. Str.35. ISBN 978-80-7007-489-3.

¹⁵ HALÍK, Tomáš, RANDÁK, Jan a Aleš NOVÁK, ed. *K čemu dnes humanitní vědy?*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta ve vydavatelství Togga, 2008. Str. 77. ISBN 978-80-7308-234-5.

¹⁶ NUSSBAUM, Martha Craven. *Ne pro zisk: proč demokracie potřebuje humanitní vědy*. Přeložil Otakar VOCHOČ. Praha: Filosofía, 2017. Dnešní svět. Str.49. ISBN 978-80-7007-489-3.

vzdělání a do programů, které zajistí možnost angažovanosti všech lidí v dané společnosti, aby společnost mohla dále vzkvétat a rozvíjet se.

1.7 Úloha pedagoga v humanitním vzdělávání

Pedagog hraje důležitou roli v rozvoji studentů oborů humanitních věd, skrze něj totiž studenti získávají základní poznatky z předmětů jako je literatura, filosofie či historie. Pedagog má studenty podporovat v kritickém myšlení, podporovat jejich zájem o aktuální dění týkající se humanitních věd.

„Práce univerzitního profesora není svou povahou soustředěna na předávání vědění. Jeho tvorba se „nevyčerpává v aktu vědění či vyučování.“¹⁷ Práce profesora by se neměla soustřeďovat pouze na předávání vědění svým svěřencům, studentům, ale i na nové výzkumy společně s rozšiřováním získaných poznatků. Práce profesora nemá být pouze o vyučování na univerzitách, ale i rozšiřování svých nabitých vědomostí a angažovaností v aktivně probíhajících výzkumech.

„Myšlenka povolání předpokládá, že za znalostí, dovedností a kompetencí se vyskytuje angažovanost a přísežná odpovědnost. To jest taková odpovědnost, která jednou odpřísáhnutá zavazuje nositele k tomu, aby vydal počet před nějakou instancí.“¹⁸ Práce profesora nepředpokládá jenom znalosti, kompetence k předávání informací svým studentům a angažovanosti ve výzkumech, ale i poskytování zpráv o průběhu své práce nebo výzkumu určité instituci, které se zodpovídá. Podáváním zpráv o svém výkonu profesor prokazuje svou odpovědnost vůči oboru, v němž se pohybuje, i společnosti akademiků.

„Humanitní studium by tak prioritně nemělo dávat přednost předepsaným vědomostem, ale mělo by směřovat k „obecnému smyslu humanity.“¹⁹ Ve studiu humanitních věd by nemělo být cílem předávat pouze konkrétní fakta a informace, ale zasadit se o rozvoj porozumění lidským záležitostem. Obecným smyslem humanity se myslí být citlivý k emocím lidí, respektovat odlišné názory a projevovat empatii.

---

¹⁷ KRÁMSKÝ, David. *O povaze humanitních věd: k etickým a metodologickým východiskům humanitněvědního poznávání*. Liberec: Bor, 2008. Res humanae. Str. 75. ISBN 9788086807751.

¹⁸ KRÁMSKÝ, David. *O povaze humanitních věd: k etickým a metodologickým východiskům humanitněvědního poznávání*. Liberec: Bor, 2008. Res humanae. Str. 75. ISBN 9788086807751.

¹⁹ KRÁMSKÝ, David. *O povaze humanitních věd: k etickým a metodologickým východiskům humanitněvědního poznávání*. Liberec: Bor, 2008. Res humanae. Str. 73. ISBN 9788086807751.

1.8 Budoucnost humanitního vzdělávání

I přes onen fakt, že humanitní vzdělávání se oproti vzdělávání matematizovanému netěší takové popularitě, spousta studentů se stále humanitním vědám chce věnovat. Může to být zapříčiněno také vysokými nároky ze stran škol věnujících se technickým oborům a matematizovaným vědám. „*Budoucí humanitní studia, ve všech odděleních, budou muset studovat svou historii, historii pojmů, které při své konstrukci tyto disciplíny ustavily a které s nimi byly koextenzivní.*“²⁰ Studium historie humanitních studií povede k lepšímu porozumění těmto vědám a jejich postupnému vývoji. Studenti se nebudou zabývat jenom současnou podobou těchto vědních disciplín, ale i jejich vývojem a jak právě tento vývoj ovlivnil jejich současnou podobu. Studium historických pojmů by se velmi podpořilo kritické myšlení studentů, kteří by se pojmy učili analyzovat a chápat v kontextu jak historického vývoje, tak i dnešního světa. Podrobnější znalost historie jednotlivých pojmů by napomohla i jako zdroj nové inspirace pro nové výzkumy a bádání. „*Tyto nové humanitní obory se budou zabývat pojmem člověka, ideou, postavou člověka a toho, co je „mu vlastní“.*“²¹ Nové humanitní obory se budou zabývat studiem pojmu člověka, jeho myšlením a jednáním společně s jím uznávanými hodnotami a kulturou, nadále se budou věnovat také roli člověka ve společnosti a jeho filosofickým, náboženským a kulturním představám. Svě místo by si našlo i studium významných historických umělců, myslitelů, antropologů a lingvistů.

Vzhledem k technickému pokroku by se také humanitní vzdělávání mohlo přesunout do digitálního prostředí, kde by se mohly začít využívat nové inovativní metody, interaktivní materiály, které by vedly k aktivnějšímu zapojení studentů do výuky. Studenti by měli přístup ke vzdělání nepřetržitě nehledě na to, kde se nachází a kolik je zrovna hodin.

V současném světě se stále častěji setkáváme s pojmem globalizace, dlouhodobý proces propojování zemí a kontinentů, a právě kvůli tomu by se humanitní vzdělávání mělo věnovat přípravě studentů na setkání s lidmi z různých kultur a učít je porozumění a správnému dialogu.

---

²⁰ KRÁMSKÝ, David. *O povaze humanitních věd: k etickým a metodologickým východiskům humanitněvědního poznávání*. Liberec: Bor, 2008. Res humanae. Str.73. ISBN 9788086807751.

²¹ KRÁMSKÝ, David. *O povaze humanitních věd: k etickým a metodologickým východiskům humanitněvědního poznávání*. Liberec: Bor, 2008. Res humanae. Str.79. ISBN 9788086807751.

Nesmíme však opomenout i nástup umělých inteligencí. Umělé inteligence sice mohou člověka zastoupit v některých činnostech, avšak jenom lidská bytost je schopna zkoumat lidské prožívání, empatii a kreativitu. Tyto činnosti jsou zatím výsadou člověka a po nějakou dobu ještě budou.

Dalším krokem, jenž by se mohl v budoucnosti humanitního vzdělávání uplatnit, by byla individualizace studovaného oboru. V současné době se na fakultách vyučujících humanitní studia nesespecializují na jeden vědní obor, ale průřezově se věnují všem, aby z každého předmětu uměli studenti alespoň základy. Je pravděpodobné, že do budoucna se studenti budou zaměřovat pouze na jeden obor ze všech oborů spadajících do humanitních studií a dalším oborům se učit v případě zájmu, ne však povinně.

Celoživotní vzdělávání v humanitních oborech je klíčové, jelikož se humanitní vědy společně s technickými a společenskými vědami rychle vyvíjí a je nutné neustále se rozvíjet ve svých vědomostech a dovednostech, abychom zůstali v obrazu aktuálního dění.

Humanitní vzdělávání by se do budoucna mělo více propojit se vzděláváním technickým a přírodovědeckým, mohlo by totiž pomoci se získáním nových perspektiv a porozumění problémům. Studenti by pak mohli aplikovat přístupy z různých oborů, což vede k hledání nových řešení komplexnějších problémů.

V humanitním vzdělávání by se mohla změnit náplň vzdělávacích programů, zaměřit se více na problematiku lidských práv, sociální spravedlnosti či kulturní rozmanitosti. Změna v obsahu vzdělávání by velmi pomohla studentům porozumět aktuálním problémům společnosti a vytvářet z nich informované občany přispívající svým názorem k podstatným změnám jak v národním, tak globálním měřítku.

2 Idea univerzity

2.1 Univerzita

Dříve než se začneme zabývat výše uvedeným souslovím, ideou univerzity, musíme si nejprve uvědomit, co se vlastně pod slovem univerzita skrývá. Univerzita má etymologický základ ve slově *universitas*, což je překládáno jako „k jednomu se obracetí“. Pod tímto označením se skrývá instituce zaručující vzdělání nejvyššího typu, která poskytuje nejenom vzdělání, ale zabývá se i vědeckou činností. „*Universita je centrem společenského života, vychovává budoucí aktivní občany a komunikuje se společností.*“²² Univerzita je místem, kde se střetává společenský život s tím intelektuálním, zde se diskutuje o aktuálních problémech ve společnosti a provádí se různé výzkumy a badatelská činnost. Díky tomu, že univerzita má tak těsné spojení se společností, přináší do ní své nově nabitě poznatky a dává je tím k dispozici veřejnosti. Univerzita se tak stává středobodem společenského života s enormním vlivem na rozvoj společnosti.

2.2 Oddělení univerzity od společnosti

„*Znakem university je vždy kritické myšlení a otevřenost výzkumu, kterému nelze předepsat cíle, jichž má být dosaženo.*“²³ Kritickým myšlením se zde myslí schopnost analyzovat, hodnotit a vyvozovat závěry. Otevřenost výzkumu zase můžeme chápat tak, že univerzita nemá předem stanovené cíle, které by měla splnit, spíše se zaobírá podporou objevování nových poznatků, což umožňuje rozvoj různých oborů. Univerzita si zakládá na principu svobody myšlení, akademici a studenti tedy mohou hledat nové poznatky bez omezení s maximální podporou. „*Universita musí ideologie a nálady ve společnosti zkoumat, ale nesmí se jimi nechat vláčet.*“²⁴ Toto tvrzení platí primárně pro vědy humanitní a společenské, jelikož právě ty jsou nejvíce ohrožené ideologiemi a náladami ve společnosti. Univerzita by měla aktivně ideologie a nálady sledovat, zkoumat, analyzovat a následně se jim i snažit porozumět nejenom kvůli přehledu o aktuálním dění, ale i kvůli samotné společnosti a jejímu ovlivňování. Díky participaci v tomto sledování může být nápomocná v pochopení mnoha kulturních, ale i sociálních

---

²² JIRSA, Jakub, ed. *Idea university*. Praha: Academia, 2015. XXI. století. Str.10. ISBN 978-80-200-2375-9.

²³ JIRSA, Jakub, ed. *Idea university*. Praha: Academia, 2015. XXI. století. Str.11. ISBN 978-80-200-2375-9.

²⁴ JIRSA, Jakub, ed. *Idea university*. Praha: Academia, 2015. XXI. století. Str.11. ISBN 978-80-200-2375-9.

jevů. Univerzita by se měla aktivně participovat na zkoumání ideologií a nálad, nicméně měla by zachovat svou nezávislost a nenechat se ovlivňovat. Zároveň však by měla využívat své nezávislosti a kriticky posuzovat různé přístupy. „*Stát si totiž musí uvědomit, že živou aktivitu vyšších vědeckých ústavů nepodníti a podníti ani nemůže; jakmile se do ní stát vměšuje, vždy spíše překáží.*“²⁵ Jak jsem již výše zmínila, univerzita by měla zůstat autonomní institucí, do jejíhož vzdělávání a myšlení by neměl nikdo zvenčí zasahovat, a to ani stát. Ten by v případě zásahu vědeckého prostředí mohl bránit svobodnému výzkumu i samotnému universitnímu vzdělávání. V současné době stát zasahuje do universit pouze v několika málo případech jako je například jejich financování nebo schvalování zákonů týkajících se universitního vzdělávání.

2.3 Úloha univerzity

„*Úlohu university lze tedy vymezit bádáním, výukou a vzděláním (výchovou).*“²⁶

Univerzitu můžeme definovat jako instituci, která má za úkol podníti badatelskou činnost, své studenty vychovávat a vzdělávat. Tyto tři základní pilíře přispívají rozvoji vědeckého poznání, přípravě studentů na jejich budoucí povolání a formování další generace akademických pracovníků a badatelů. Níže se budu blíže věnovat každému z těchto pilířů.

2.3.1 Bádání

„*V universitním životě učitelů a žáků je nejmocnějším podnětem touha po vědění.*“²⁷

Touha po vědění je hnacím motorem jak učitelů, tak i studentů. Učitelé a akademici se snaží dále vzdělávat a přicházet na stále nové informace, provádět výzkumy a být tak přínosnými pro svůj obor. Studenti s nástupem na univerzitu dychtí po nabití nových vědomostí, pokládají dotazy svým učitelům, zabývají se odbornou literaturou a snaží se od svých učitelů získat, co nejvíce informací o diskutovaném tématu. Univerzity se proto nezaměřují čistě na teoretický základ, ale i na praktické ověřování a o názorné ukázky, které sehrávají důležitou roli v rozvíjení znalostí studentů. Univerzita z tohoto důvodu nevyužívá pouze přednášek a seminářů, kdy pedagog předává informace

---

²⁵JIRSA, Jakub, ed. *Idea university*. Praha: Academia, 2015. XXI. století.Str.32. ISBN 978-80-200-2375-9.

²⁶ JIRSA, Jakub, ed. *Idea university*. Praha: Academia, 2015. XXI. století.Str.52. ISBN 978-80-200-2375-9.

²⁷ JIRSA, Jakub, ed. *Idea university*. Praha: Academia, 2015. XXI. století.Str.54. ISBN 978-80-200-2375-9.

studentům, ale hojně využívá i výzkumy v laboratořích a participaci ve výzkumných týmech.

2.3.2 Výuka

Výuka na univerzitách zahrnuje primárně formu přednášek, seminářů či formu laboratorních cvičení, terénních výzkumů atd. Cílem výuky je předat informace studujícím, také poskytovat podporu jejich kritickému myšlení a schopnosti aplikovat nabitě zkušenost do svého profesního života.

Ve výuce jsou využívány nejrůznější metody předávání informací. Při přednáškách učitelé předávají informace velkému množství studentů formou výkladu často provázený prezentacemi. Semináře slouží k aktivnější formě výuky, oproti přednáškám semináře navštěvuje menší počet studentů, což umožňuje aktivní zapojení do výuky a možnost diskuze o získaných poznacích. Laboratorní cvičení a terénní výzkumy slouží k praktickému procvičování znalostí v určité oblasti.

Výuka se musí přizpůsobovat technologickému pokroku a držet krok s moderními trendy. Využívány jsou nejrůznější online platformy, virtuální učebny, e-learningy a další moderní nástroje obohacující proces výuky. Tyto platformy zároveň usnadňují studentům výuku z důvodu přístupu odkudkoliv a kdykoliv.

2.3.3 Vzdělání

Univerzita není jenom místem, kde se studenti učí, ale také místem, kde se formuje myšlení, schopnosti a dovednosti studentů. Univerzita bohužel veškeré vědění studentům však předat nemůže, a proto je nutné, aby se studenti dále vzdělávali ve formě samostudia. Tato vzdělávací instituce by měla naučit studenty, které zdroje jsou ke samostudiu vhodné a zároveň důvěryhodné a také je naučit, jak ve samostudiu postupovat, jaké metody zvolit apod. Vzdělávání na univerzitě nepřipravuje studenty pouze na budoucí povolání, připravuje je také na život samotný. Na univerzitách se studenti neučí jenom svému oboru, ale také se učí vzájemné spolupráci, komunikaci a přizpůsobivosti, jež v budoucnosti budou hojně využívat.

2.4 Idea univerzity

Výraz idea univerzity pochází od spisovatele, teologa a filosofa Johna Henryho Newmana žijícího v 19. století v Anglii. „*The Idea of a University*“²⁸ pojmenovává soubor jeho publikovaných přednášek týkajících se ideálů univerzity. „*Tuto "ideu" školy, jejíž učitelé jsou nezávislymi badateli, která umožňuje rozvoj vzdělání ve všech jeho dimenzích a navíc je obcí s vlastními, ostatní společnosti cizími, hodnotami a ctnostmi, nebylo ovšem nikdy možno plně uskutečnit.*“²⁹ Idea školy, jakou si představoval Newman byla taková, že by poskytovala svým učitelům svobodu v bádání a zkoumání nových poznatků. Hodnoty a ctnosti této instituce by se však mohly výrazně lišit od těch uznávaných společností a tím by se vytvořilo prostředí, které by se řídilo vlastními pravidly a přístupem ke vzdělávání. Tato myšlenka nám navíc naznačuje, že existují politická, ekonomická či sociologická omezení, která školu silně ovlivňují v jejím působení. Představa autonomní školy je velmi atraktivní myšlenka, avšak úplná realizace nebude pravděpodobně nikdy možná.

„Konečně-ale nikoli na posledním místě-je univerzita na základě své ideje také zvláštním společenstvím, jehož tmelem je zcela určitý typ kultury. Je společenstvím těch, kdo se jako studenti dočasně nebo jako akademičtí učitelé pro celý život upsali "teorii“.“³⁰ Univerzita je místem, kde se setkávají studenti s učiteli, kteří společně tvoří kulturu oddanou akademickému studiu a teoretickému výzkumu. Studenti se na univerzitě vzdělávají po určitou dobu, po dobu svého studia, učitelé však bývají s univerzitou spjati těsněji, jelikož na ni působí zpravidla celý svůj profesní život. Díky setkávání akademiků se studenty se na univerzitách vytváří kultura zakládající si na intelektuálním růstu.

---

²⁸ NEWMAN, John Henry. *Idea univerzity*. Přeložil Daniel SOUKUP. Praha: Krystal OP, 2014. Thesaurus (Krystal OP). ISBN 9788087183670.

²⁹ FIALA, Jiří. *Obnova ideje univerzity: soubor statí o významu a postavení univerzity v současném světě*. Praha: Karolinum, 1993. Str. 59.

³⁰ FIALA, Jiří. *Obnova ideje univerzity: soubor statí o významu a postavení univerzity v současném světě*. Praha: Karolinum, 1993. Str. 58. ISBN: 80-246-0887-1

2.5 Vznik univerzit

Předchůdce univerzit jsou školy v antickém Řecku a Římě soustředěné na výuku filosofie, vědy a umění. Mezi tyto školy patřila například Platonova Akademie či Aristotelovo Lykeion. Univerzity, jaké známe v současné podobě, mají původ právě v těchto starověkých institucích.

V 11. a 12. století se začaly tvořit první středověké univerzity, jednou z nejstarších univerzit v Evropě je Boloňská univerzita, jako další můžeme jmenovat například Pařížskou universitu, jejíž vznik je datován do poloviny 12. století. Obě tyto univerzity se v začátcích věnovaly teologii, právu, svobodnému umění a lékařství. Ke středověkým univerzitám řadíme i pražskou Karlovu Univerzitu, vzniklou v roce 1348.

Doba renesanční se zaměřovala primárně na humanitní obory (filosofii, lingvistiku). Mezi univerzity vzniklé v této době patří Uppsalská univerzita, Lipská univerzita či Katolická univerzita v Lovani.

Během 18. a 19. století došlo k zakládání dalších nových univerzit po Evropě a Americe, jelikož vzrůstal význam vzdělanosti z důvodu potřeby vzdělaných lidí zastávající nejrůznější funkce jako například úředníky, učitele, lékaře či soudce. Univerzity vzniklé v tomto období jsou Humboldtova univerzita v Berlíně, Varšavská univerzita, Curyšská univerzita či Londýnská univerzita ve Velké Británii.

Ve 20. století rostla potřeba univerzitního vzdělání, a proto začaly vznikat nové univerzity a z tehdejších filozofických fakult se oddělily fakulty zabývající se přírodními vědami. Problém nastal po roce 1945, po skončení 2 světové války, kdy se v socialistických státech univerzity podléhaly přísné kontrole. Stát korigoval učební materiály, obsah toho, co se vyučovalo a určoval, kteří studenti se budou moci na univerzitách vzdělávat.

Po přelomovém roce 1989 se selekce studentů, kteří mohou studovat na univerzitách, zrušila a univerzity se opět staly prostředím, kde studenti mohli svobodně projevit, věnovat se studiu a badatelské činnosti.

2.6 Univerzita v moderní době

Univerzita, jak ji známe v současné podobě, se stala prakticky nejvýznamnější institucí vyššího vzdělávání, která kromě vzdělávání budoucí generace přispívá k rozvoji společnosti svými výzkumy a inovacemi. V současné době se univerzity vyznačují velkým množstvím studijních programů, studenti si tedy mohou vybírat z širokého spektra oborů a specializací. Své studenty podporují v osobním rozvoji, jejich analytickém myšlení a v týmové kooperaci. Univerzity se často zapojují i do mezinárodních výzkumných programů a výměnných pobytů studentů. Vzhledem k technologickému pokroku univerzity vyučují i na dálku, poskytují online semináře a přednášky, čímž umožňují zájemcům získat vzdělání bez ohledu na to, kde se v čase výuky zrovna nacházejí.

2.6.1 Organizační struktura univerzity

Organizační struktura univerzity se liší v závislosti na státu, v němž se nachází, nicméně určité prvky jsou v základu shodné na mnoha univerzitách.

V čele celé univerzity stojí rektor, její nejvyšší představitel, odpovídající za její správu a bezproblémový chod. Univerzita se dále dělí na jednotlivé fakulty, za jejichž správu zodpovídá děkan. Fakulty se specializují již na konkrétní obory vzdělání. Fakulty se rozdělují na jednotlivé katedry zaměřující se na konkrétní oblasti studia. Katedru spravuje vedoucí katedry, jenž ji spravuje a odpovídá za její organizaci. Významnou roli na univerzitě hraje i akademický senát složený z akademických pracovníků, studentů a ostatních zaměstnanců univerzity.

2.7 České univerzity a historie jejich vzniku

Na území dnešní České republiky se s univerzitním vzděláváním setkáváme již nějakou dobu, jelikož tradici univerzit si zde držíme od vzniku Karlovy univerzity v roce 1348. Ve svých počátcích se tato univerzita skládala pouze ze čtyřech fakult, a to teologické, právnické, lékařské a artistické, stejně jako Boloňská a Pařížská univerzita. Ženám nebylo v té době studium na univerzitách povoleno, a proto se vzdělávání na univerzitách stalo výsadním privilegiem mužů.³¹ Druhou univerzitou vzniklou na našem území byla Univerzita Palackého v Olomouci. Tato univerzita má původ v jezuitské

---

³¹ ČTVRTNÍK, Mikuláš. Před 660 lety byla založena Univerzita Karlova. In: *Český rozhlas* [online]. 2008 [cit.2023-05-20]. Dostupné z: <http://www.radio.cz/cz/rubrika/historie/pred-660-lety-byla-zalozena-univerzita-karlova>

koleji, jež postupem let získávala stejná práva jako univerzity jiné. V počátcích svého působení mezi ostatními univerzitami měla pouze dvě fakulty, a to artistickou a teologickou, na kterých však začala výuka až v roce 1576, kdy se na nich začala přednášet filosofie.³² Další univerzitou na našem území se stalo České vysoké učení technické vzniklé v první polovině 18. století, které o status univerzity zažádalo až v roce 1798.³³ Dalšími univerzitami na našem území jsou Masarykova univerzita v Brně (1919), Univerzita Pardubice (1950), Technická univerzita v Liberci (1953), Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích (1991), Západočeská univerzita v Plzni (1991), Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem (1991), Ostravská univerzita (1991), Slezská univerzita v Opavě (1991), Univerzita Hradec Králové (1992), v Česká zemědělská univerzita v Praze (1995), Technická univerzita v Ostravě (1995), Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně (2001) a Mendelova univerzita v Brně (2010). Všechny výše uvedené univerzity se řadí mezi veřejné univerzity, pokud bychom chtěli hovořit o univerzitách v soukromém sektoru, našlo by se jich v České republice ještě více.

---

³² Historie univerzity. In: *Univerzita Palackého v Olomouci* [online]. 2018 [cit. 2023-05-21]. Dostupné z: <https://www.upol.cz/univerzita/zakladni-informace/historie-univerzity/>

³³ CHALUPSKÁ, I. Historie In: Veřejný web - České vysoké učení technické v Praze. *Home - Veřejný web - České vysoké učení technické v Praze* [online]. Copyright © [cit. 2023-06-01]. Dostupné z: <https://www.cvut.cz/historie>

2.8 Idea univerzity dnes dle českých odborníků

V současné době existuje spousta debat o ideji univerzity a jejím zachování původního významu v moderním světě. Jako výchozí pro tuto část bakalářské práce jsem zvolila publikaci Jiřího Hanuše „Idea univerzity z české perspektivy“ vydanou v roce 2021 Masarykovou univerzitou v Brně.

Profesor Stanislav Balík říká, že v dnešní době není možné, aby univerzita zůstala nezávislá, jelikož jako každá jiná instituce potřebuje financovat. Bohužel univerzity si často nejsou jisté, zdali darované peníze na jejich různé výzkumy mají využít na výzkum právě toho, co požadují ti, co jim finance poskytují.³⁴

Docent Petr Dvořák, filosof, uvádí, že dnešním cílem univerzity je hledání pravdy a vzdělávání, jako tomu bylo i v minulosti. Pan docent Dvořák uvádí, že kvůli získání peněz na výzkumy, se badatel musí přizpůsobit aktuálním trendům.³⁵

Dle pana profesora Fialy jsou s námi univerzity již od středověku a dnešní společnost si život bez nich nedokáže představit. Univerzity se dokázaly přizpůsobovat společenským podmínkám a adaptovat se na požadavky aktuální doby.³⁶

Doktor Jirsa tvrdí, že soudobá univerzita má považovat za cíl poznání sama sebe a nemá podléhat žádnému jinému cíli, dále pak má univerzita spojovat výzkum se vzděláním a naopak, jelikož univerzita není jenom místem, kde se provádí výzkumy nebo kde se pouze vyučuje nějakým předmětům. Univerzita je místem, kde se tyto dvě složky mají propojovat a doplňovat se. Pro univerzity je pravidlem a mělo by i nadále pravidlem zůstat, že výzkum je kolektivní záležitostí. Univerzitní vzdělání se vždy věnovalo více oborům, těm, které spolu úzce souvisejí, aby člověk měl všeobecnější přehled v určité oblasti.³⁷

---

³⁴ HANUŠ, Jiří. *Idea univerzity z české perspektivy: rozhovory s Jiřím Hanušem = The idea of a university from a Czech perspective : conversations with Jiří Hanuš*. Přeložil Graeme DIBBLE. Brno: Masarykova univerzita, 2021. Masaryk University conversations. Str. 15. ISBN 978-80-210-9762-9.

³⁵ Tamtéž str. 29.

³⁶ Tamtéž str. 45

³⁷ Tamtéž str. 91

3 Humanitní vzdělávání a česká společnost

3.1 Vnímání humanitních věd

Humanitní vědy v České republice sice v akademické obci sehrávají důležitou roli, nicméně pro českou společnost už takový význam nemají, považují je totiž za méně užitečné než jakékoliv jiné vědy. Pravdou však je, že humanitní vědy mohou společnosti nabídnout mnohem více než si dokážeme představit. „*Především je to přesné kritické myšlení. A to jak v dané vědecké disciplíně, tak i navenek,*“ uvedl a dodal příklad z filologie, v níž je znalost cizích jazyků a národů nejen zdrojem akademického bádání, ale i ekonomického zisku.“³⁸ V humanitních vědách se učí kritickému a analytickému myšlení, které nám pomáhá orientovat se mezi relevantními a irelevantními informacemi a hodnotit pravdivost zdrojů. Příklad z filologie nám dokazuje, že kritické myšlení se neomezuje jenom na vědecké disciplíny, ale lze jej využít ve sféře osobního i profesního života, což v případě tlumočnicků, překladatelů a lingvistů může vést k ekonomickému zisku, jelikož poptávka po takových kvalifikovaných odbornících stále existuje a stoupá. Kritické myšlení umožňuje v různých oborech odhalovat nedostatky, nacházet nové příležitosti a způsoby a provádět strategičtější rozhodnutí v důležitých věcech.

Výše jsem se již zmiňovala o tom, že v humanitních vědách absolventi údajně nenachází dobré uplatnění, protože v současné době má Česká republika až moc lidí vzdělaných v humanitních a společenských vědách a pro lepší uplatnění by měli lidé studovat raději obory technické a přírodovědné. Tento názor v současné době zastává velké procento lidí v české společnosti, jelikož všude v médiích a po internetu často slyšíme, že technické obory zejí prázdnotou a naopak všeobecné, humanitní a společenskovední obory čelí silnému náporu zájemců. August Comte již v 19. století hierarchicky seřadil vědy, přičemž matematice přiřadil nejnižší postavení, astronomii, fyzice a biologii přisoudil místo nad matematikou a na vrchol této pomyslné pyramidy postavil sociologii. A pokud si sociologii asociujeme s dalšími vědami jí podobné, můžeme konstatovat, že veškeré společenské a humanitní vědy jsou považovány za nejvíce komplexnější, avšak zároveň i nejdůležitější. Není tedy divu, že o studium

---

³⁸ Humanitní obory se nesmí zavírat do sebe. In: *Universitas Magazin vysokých škol* [online]. Copyright © 2016, 24. listopad 2018 [cit. 2023-05-30]. Dostupné z: <https://www.universitas.cz/aktuality/2214-humanitni-obory-se-nesmi-zavirat-do-sebe>

těchto věd je takový zájem. „*Stačí se podívat na statistiky, podle nichž se naši absolventi velmi dobře uplatňují a přispívají společnosti. Mladí lidé by se měli především řídit tím, co je baví a na co mají nadání,*“ řekl Pol.³⁹ Milan Pol, profesor oboru pedagogiky, během diskuze děkanů filozofických fakult na Masarykově univerzitě v roce 2018, prohlásil, že když se mladí lidé zabývají něčím, na co mají nadání a co je baví, mají po dokončení studií lepší šance na uplatnění se v oboru. Lidé věnující se činnosti, jež je pro ně naplňující, se snaží stále se zdokonalovat a dosáhnout tak úspěchu. Mladí lidé by si při výběru oboru studia měli uvědomit, co je baví a na to se zaměřit, spíše než se ohlížet na to, ve kterém oboru se více uplatní a kde je lepší finanční ohodnocení. Absolventi humanitních studií se nemusí zabývat pouze svým vystudovaným oborem, uplatnění mohou nalézt i v terciárním sektoru, a to ve vzdělávání, výzkumu, vědě či státní správě. Bohužel často tyto oblasti nejsou z hlediska finančního ohodnocení moc lukrativní.

V české společnosti panuje i názor, že pokud mladí nevědí, čemu se chtějí v budoucnu věnovat, mají jít studovat humanitní vědy, bohužel neplatí to vždy v dobrém smyslu. V negativním smyslu lze tento výrok chápat, že humanitní vzdělávání je určeno pro ty, kteří nemají pevně stanovený profesní cíl a chtějí pouze něco vystudovat. V humanitním vzdělávání se pedagogové zaměřují na teoretický a analytický přístup k problémům, což společnost může vést k domněnkám, že studenti nepotřebují ve školách a na univerzitách žádné praktické dovednosti a žádným se ani během studia nenaučí. Humanitní vzdělávání je srovnáváno se vzděláváním přírodních a technických oborů, nicméně ty vyžadují již určité schopnosti a dovednosti, jak teoretické, tak i ty praktické, zatímco v humanitních vědách se student musí, dle názoru nezúčastněných, naučit pouze pár definic.

---

³⁹ NOVOTNÝ, R. Děkaní filozofických fakult: Bez humanitních věd jsme odsouzeni k technokratiismu. In: *Magazín M: Zprávy z MUNI | em.muni.cz* [online]. 19. listopad 2018 [cit. 2023-06-11]. Dostupné z: <https://www.em.muni.cz/udalosti/11150-dekani-filozoficky-fakult-bez-humanitnich-ved-jsme-odsouzeni-k-technokratismu>

3.2 Vývoj humanitního vzdělávání v české společnosti

Vývoj humanitního vzdělávání v české společnosti má dlouhou historii, která sahá do vzniku první univerzity v období středověku na našem území. Humanitní vědy byly již od počátku fungování univerzity hojně zastoupeny, a to z toho důvodu, že tři ze čtyř fakult vyučovaly obory humanitního vzdělávání. Ve 20. století bylo humanitní vzdělávání vystaveno silnému omezování ze stran totalitních režimů.

Během první světové války muselo být humanitní vzdělávání přerušeno z důvodu hromadného povolávání studentů i akademiků do armády, což vedlo k úbytku lidí setrvávajících ve vzdělávacím procesu na školách a univerzitách. Válka vedla i k tomu, že ze škol se mnohdy stávaly zázemí pro vojáky, tudíž výuka musela být na určitou dobu pozastavena.

V období první republiky se kladl důraz na vzdělání a na to, aby k němu každý měl přístup. Univerzita Karlova v Praze spolu s Masarykovou univerzitou v Brně poskytovaly vysokoškolské vzdělání všem studentům v technických, vědeckých a humanitních oborech. Vzdělávání se zaměřovalo na proces národního uvědomování, podporovalo vlastenectví, studium českého jazyka a literatury. V první republice byly humanitní vědy považovány za nedílnou součást vzdělávacího procesu, jelikož svým zaměřením hrály důležitou roli při budování nového státu a na přípravu občanů plnit svou občanskou povinnost.

Protektorát Čechy a Morava pod vlivem nacistické okupace humanitnímu vzdělávání příliš nepřál, dokonce určitým skupinám znemožňoval vzdělávání kvůli odlišné rase či vyznání, než bylo Říší uznáváno. Co se týče například židovského obyvatelstva, studentům bylo znemožněno nastoupit ke studiu nebo v něm pokračovat a mnoho pedagogů židovského původu bylo nuceno ze svých pozic odstoupit. Učebnice literatury a dějepisu podléhaly přísné cenzuře, učební texty musely vyzdvihovat nacistickou ideologii, což mělo zapříčinit změnu smýšlení mladé generace ku prospěchu okupantů. Tímto způsobem 6 let nacisté ovlivňovali kritické myšlení, propagovali svou ideologii, a především vystavovali jinak nezávislou instituci přísné cenzuře. Prostředí škol a univerzit se stalo místem, kde člověk nemohl svobodně vyjádřit svůj názor a debatovat o něm s ostatními studenty a pedagogy, vzdělávací instituce se staly místem neustálého strachu a nedůvěry z toho důvodu, že lidé kolaborující s režimem se nacházeli naprosto všude. I přes veškerý strach se však našli stateční učitelé snažící se

zachovat humanitní vzdělávání ve stejné podobě jako před nástupem nacistického smýšlení a pracovat na svých výzkumech v rámci velmi omezených možností a všelijakých restrikcí. Dopad na humanitní vzdělávání mělo toto období obrovské a po skončení války bylo nutné obnovit svobodu výuky na školách a univerzitách, přijmout do svých řad zpět vyloučené pedagogy a navázat ve výzkumech, tam, kde s nimi akademici skončili.

„Zlom v případě Česka přišel až po roce 1948 s nástupem komunistů k moci. Ti podporovali zejména technické obory a zaměstnání s cílem pohánět ekonomický růst, co nejrychleji to jen šlo.“⁴⁰ Po významném roce 1948, kdy se po únorových událostech ujal moci komunistický režim, se humanitní vzdělávání výrazně proměnilo. Komunisté si kladli za cíl posílit průmyslovou výrobu a technologický rozvoj Československa, aby bylo považováno za moderní zemi, za kterou se zasloužili právě oni. Vzhledem k cílům komunistického režimu, jenž jsem výše zmínila, režim poskytoval větší finanční obnosy na zřizování nových technických fakult, studentům se dostávalo větší podpory a také většího finančního ohodnocení. Toto utlačování humanitního vzdělávání vedlo k zpochybnění důležitosti těchto věd, obecně panoval názor, že obory jako filosofie či literatura neměly prakticky žádný vliv na dosažení stanovených ekonomických cílů, a proto se snižovala jejich finanční podpora. Důsledkem tohoto přístupu byl pokles zájmu o humanitní vzdělávání, omezené pracovní příležitosti pro absolventy a narušení rovnovážného rozmístění studentů mezi vyučované obory.

Po pádu režimu v roce 1989 se v Československu začalo vzdělávání dostávat do stejného stavu jako za tzv. první republiky, kdy se mělo odklonit od upřednostňování od jednoho určitého odvětví a opět zrovnoprávnit veškeré obory z hlediska důležitosti pro potřeby společnosti. Obnova vzdělávání se týkala i možnosti svobodně se projevovat a provádět výzkumy bez ovlivňování politického či ideologického. Školy a univerzity zaváděly nové moderní metody ve vyučování, nicméně přelomovým okamžikem pro naše školství bylo otevření našeho vzdělávacího systému světu, kdy naše univerzity a výzkumné ústavy měly příležitost navázat kontakty s obdobnými institucemi v zahraničí.

---

⁴⁰ BARTOŠOVÁ, P. Analýza: K čemu potřebujeme humanitní obory. In: *stisk.online* [online]. 4. dubna 2023 13:41 [cit. 2023-06-10]. Dostupné z: <https://stisk.online/a/SvU3h/analiza-k-cemu-potrebuje-humanitni-obory>

„Zatímco mnohá odvětví přírodních věd a ekonomie se u nás úspěšně rozvíjejí díky relativně málo přerušnému vývoji, společenské a humanitní vědy v mnohém dosud zaostávají v důsledku řady handicapů-kromě již zmíněných následků dlouholeté drastické politicko-ideologické destrukce jsou tu další komplikace-např. některé obory humanitních věd jsou daleko více vázány na národní jazyk a kulturu a nemohou tak jednoduše vyhovět kritériím „efektivity“ (např. frekvenci citací v mezinárodních časopisech), jež jsou nastaveny podle zvyklostí věd přírodních a technických.“⁴¹

Společenské a humanitní vědy si z minulosti nenesou příliš dobrou pověst, jelikož za dob druhé světové války je silně ovlivnila propaganda nacistické ideologie a za dob komunistického režimu bylo pro změnu jejich vyučování prakticky potlačeno. Pro totalitní režimy jsou vždy lidé s humanitním vzděláním větší hrozbou než lidé s technickým či přírodovědným vzděláním. Výzkumy v oborech humanitních věd jsou spjaty s jazykem a kulturou určité země, a proto nemohou poskytovat taková kritéria všeobecné efektivity jako je tomu u přírodních a technických věd, jejichž výzkumy lze zpravidla aplikovat nezávisle na místě, kde se člověk provádějící výzkum zrovna nachází.

---

⁴¹ HALÍK, Tomáš, RANDÁK, Jan a Aleš NOVÁK, ed. *K čemu dnes humanitní vědy?*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta ve vydavatelství Togga, 2008. Str. 12-13. ISBN 978-80-7308-234-5.

3.3 Potřeba humanitního vzdělávání v české společnosti

Michal Pullman, děkan Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v letech 2018 až 2022, se během týdne humanitních věd v roce 2018 na Masarykově univerzitě v Brně vyjádřil k potřebám humanitních věd ve společnosti ve smyslu, že klíčové otázky současnosti jako jsou termíny xenofobie či populismus nejsou bez lidí humanitně vzdělaných pro běžnou populaci vysvětlitelné.⁴² Termíny jako jsou xenofobie a populismus jsou základními pojmy v současném sociálním kontextu a proto vyžadují určitý odborný vhled a porozumění humanitně vzdělanými lidmi, kteří se této problematice aktivně věnují, zkoumají ji a snaží se ji porozumět z různých perspektiv. Odborný vhled humanitně vzdělaných lidí je podmíněn rozsáhlým studiem historie, filozofie či literatury, který jim napomáhá při hlubším zkoumání těchto problémů. Uvedme si toto tvrzení na příkladu. Xenofobie je pojem, který by měl každý člověk humanitně vzdělaný i nevzdělaný znát a vědět, co to znamená, avšak pouze člověk zabývající se humanitními vědami je schopen tento termín dále zkoumat, snažit se porozumět kontextům, jež xenofobii ovlivňují, studovat historické události, jež ji mohly způsobovat a v neposlední řadě mohou také poukázat na důsledky xenofobního chování pro společnost. Humanitně vzdělaní jedinci jsou tak klíčovými prostředníky mezi akademickou obcí a běžnou společností, které se snaží předat alespoň základní informace o důležitých jevech vyskytující se všude kolem nás.

*„Naše užitečnost spočívá jinde. Ve schopnosti pojmenovávat, vést kultivované spory a umět interpretovat a zvyšovat senzibilitu společnosti vůči různým výkladům...“*⁴³ Finanční zisk z humanitních věd není a ani s ním nemá společnost do budoucna počítat. Užitečnost humanitního vzdělávání tkví v hledání a označování problémů ve společnosti, v jejich řešení, ve vedení konstruktivních debat a rozšiřování porozumění různým jevům ve společnosti či v historických událostech. Zvyšování senzibility společnosti spočívá v respektování různých kultur, etnik, náboženství a genderu. Díky tomu, že se hledají a konkretizují problémy, dochází k jejich pojmenování a následnému

---

⁴² Humanitní obory se nesmí zavírat do sebe. In: *Universitas Magazín vysokých škol [online]*. Copyright © 2016, 24. listopad 2018 [cit. 2023-05-30]. Dostupné z: <https://www.universitas.cz/aktuality/2214-humanitni-obory-se-nesmi-zavirat-do-sebe>

⁴³ NOVOTNÝ, R. Děkaní filozofických fakult: Bez humanitních věd jsme odsouzeni k technokratismu. In: *Magazín M: Zprávy z MUNI | em.muni.cz [online]*, 19. listopad 2018 [cit. 2023-06-11]. Dostupné z: <https://www.em.muni.cz/udalosti/11150-dekani-filozoficky-fakult-bez-humanitnich-ved-jsme-odsouzeni-k-technokratismu>

řešení. Odlišné názory jsou nedílnou součástí našeho života v demokratické společnosti, nicméně lidé musí umět řešit spory kultivovaně a se vzájemným respektem z obou stran. Interpretace senzibility znamená vykládat různé výklady, následně jim pak porozumět a umět je vyložit společnosti.

„Bez důkladných filozofických, sociologických, psychologických, etnologických, religionistických, politologických, uměnovědných a historiografických studií neporozumíme ani vlastní kultuře a nebudeme moci převzít odpovědnost za uchování její identity v globalizujícím světě, ale nepochopíme ani civilizační trendy a nedokážeme dostatečně věcně a empaticky vnímat specifika dosud vzdálených kultur a mentalit, s nimiž budeme stále intenzivněji konfrontováni.“⁴⁴ Filozofické a sociologické studie zkoumají společnosti, kulturu i lidské chování, psychologické studie se snaží pochopit lidskou mysl a její složité procesy, etnologické studie se zaměřují na studium různých kultur. Religionistické studie zkoumají náboženské systémy, předmětem politologických studií jsou politické systémy a historiografické studie se věnují studiu minulosti a událostí, jenž mají důležitý vliv na současnou společnost. Všechny tyto obory jsou fundamentální pro získání širší perspektivy týkající se nejenom vlastní kultury, ale i kultury globalizovaného světa. Civilizačními trendy rozumíme dlouhodobé směry a změny ve společnosti, které ovlivňují její chování a hodnoty. Mezi aktuální civilizační trendy řadíme například technologický pokrok, ochrana životního prostředí či zdravý životní styl. Všechny provedené studie napomáhají i porozumění vzdáleným kulturám se nimiž se budeme stále více setkávat díky postupné globalizaci. Toto porozumění je důležité kvůli navázání spolupráce společně se vzájemným respektem, přičemž empatie, vcítění se do pocitů a perspektivy druhých lidí v jejich hodnotách a názorech, zde sehrává také velmi důležitou roli, a to v rozvoji mezikulturního dialogu a vyhnutí se předsudkům a negativním emocím.

„Pokud ale humanitním vědcům taková podpora chybí, je třeba hledat způsoby, jak to změnit a společnosti ukázat, že i oni jsou pro ni nenahraditelní. „Musíme naši práci lidem představit a myslím, že díky tomu bychom mohli odbourávat předsudky, které vůči nám a naší činnosti lidé mají,“ představil jedno z možných řešení historik

---

⁴⁴ HALÍK, Tomáš, RANDÁK, Jan a Aleš NOVÁK, ed. *K čemu dnes humanitní vědy?*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta ve vydavatelství Togga, 2008. Str.12. ISBN 978-80-7308-234-5.

Šebek. ⁴⁵ Humanitní vědy často čelí nedostatečnému povědomí ze strany veřejnosti ve srovnání s vědami ostatními, což může zapříčiňovat podfinancování těchto oborů a nedostatečnou podporu výzkumů. Práce lidí zabývajících se humanitními vědami by kvůli zlepšení podmínek měli svou práci aktivně představovat a vysvětlovat její přínos pro společnost. V případě, že by humanitní vědci aktivně komunikovali s veřejností prostřednictvím různých médií, přednášek a veřejných debat, vzrostlo by i povědomí o humanitních vědách. V současné době se debaty a přednášky konají na půdě univerzit a vzdělávacích institucí, přičemž cílovou skupinou jsou studenti, již se základním povědomím o přednášené téma, a akademici. Povědomí o humanitních vědách by se rozšířilo i zapojením široké veřejnosti do různých výzkumů a sběru informací o komunitách vyskytujících se na našem území. Představením práce, které se věnují humanitní vědci, může velmi přispět k odstranění mylných představ o těchto oborech a připomínat ji, že humanitní věd jsou důležité pro pochopení nás i naší společnosti.

*„Protože na jedné straně chápeme nutnost aplikovaného výzkumu, na druhé straně by si stát měl definovat, že potřebuje i humanitní vědy.“*⁴⁶ Aplikovaný výzkum, využití vědeckých poznatků k řešení určitých problémů a potřeb, se hojně využívá ve vědách exaktních a v technických oborech, v menší míře jej využívají i společenské vědy. Humanitní vědy by za aplikovaným výzkumem, ačkoliv přináší okamžité a viditelné výhody, neměly zaostávat, stát by je neměl zanedbávat a zabývat se jimi jako rovnocennými k těm exaktním a matematizovaným vědám. Důvodem, proč by je stát měl také podporovat, bude, že humanitní vědy poskytují prostředky pro uchování kulturního dědictví. Zachování kulturního dědictví zaručuje studium minulosti a kultury, bez těchto studií by byla orientace v rychle se měnícím světě prakticky nemožná. Humanitní vědy poskytují svým studiem předpoklady k rozvoji demokratické společnosti, jež aktivně řeší nastalé problémy a vytváří rovné podmínky pro život všech. Rozvoj nových myšlenek a hledání nových přístupů z jiných úhlů pohledů výrazně napomáhá k pokroku společnosti i člověka samotného. Humanitní vědy oproti těm ostatním mohou využívat kreativity, schopnosti přicházet na nové myšlenky a koncepty. Svět, ačkoliv se nám zdá, není založen primárně na technologiích, je založen na člověku

---

⁴⁵ BARTOŠOVÁ, P. Analýza: K čemu potřebujeme humanitní obory. In: *stisk.online* [online]. 4. dubna 2023 13:41 [cit. 2023-06-10]. Dostupné z: <https://stisk.online/a/SvU3h/analyza-k-cemu-potrebuje-humanitni-obory>

⁴⁶ JIRÁSKOVÁ, T. Humanitní vědy. In: *tarantula.ruk.cuni.cz* [online]. 3. prosinec 2008 22:10 [cit. 2023-06-13]. Dostupné z: <https://tarantula.ruk.cuni.cz/UDALOSTI-5930.html>

a společnosti, a proto jsou vědy věnující se člověku důležité. Česká republika si musí uvědomit, že humanitní vzdělávání má pro naši společnost význam. Význam pro formování naší společnosti i našeho státu, protože stát tvoří lidé, ne technologie. Zároveň nemůžeme význam aplikovaného výzkumu přírodních věd a technických oborů pro stát bagatelizovat. Aplikovaný výzkum i humanitní vzdělávání by mělo mít rovnocenné postavení ve společnosti, být podporován a financován stejně z důvodu shodné potřeby pro stát a lidi žijící na jeho území.

4 Humanitní vzdělávání v českém vzdělávacím systému

4.1 Humanitní vzdělávání na základních školách v České republice

„Humanitní vědy podle Pola také plní, ať už úmyslně nebo ne, roli všeobecného vzdělávání.“⁴⁷ Všeobecné vzdělávání poskytuje každému jedinci základní znalosti a dovednosti, které jsou považovány za esenciální pro jeho život nezávisle na tom, pro které obory má vloh a pro které ne. Všeobecné vzdělání má za cíl poskytnout jedinci obecný přehled o různých aspektech života, společnosti, přírody a vědy. Předměty zařazované do všeobecného vzdělání jsou český jazyk a literatura, cizí jazyky, matematika, dějepis, zeměpis, biologie, chemie, fyzika, občanská výchova, výchova ke zdraví, výtvarná výchova, hudební výchova a v neposlední řadě i tělocvik. Na tomto výčtu lze pozorovat, že 4/7 vyučovaných předmětů spadá do oblasti humanitního vzdělání. Český jazyk a literatura jako rodný jazyk provází žáky již od první třídy základní školy. Díky tomu, že je vyučován, umí lidé číst, psát a rozumět ostatním lidem, alespoň tedy po verbální stránce. Zpravidla ve třetí třídě se žáci začínají učit i anglickému jazyku, jazyku, kterým se domluví nebo by se alespoň měli dorozumět kdekoliv v zahraničí. Zvyklostí českých škol je, že s přechodem z páté do šesté třídy na druhý stupeň základní školy se kromě prvního cizího jazyka, tedy angličtiny, přidání dalšího cizího jazyka. Často si žáci vybírají ze čtyř jazyků – německého jazyka, francouzského jazyka, ruského jazyka či španělského jazyka. První známky výuky naší historie se objevují již na prvním stupni základní školy v předmětu prvouka, kdy se žáci seznamují se základními milníky v naší historii. Občanská nauka neboli občanská výchova, která se vyčleňuje z prvouky vyučované na prvním stupni, pak na druhém stupni základní školy má zajistit znalost žáků společenských hodnot uznávaných Českou republikou, různých kultur, globálních problémů, základních lidských práv a principů demokracie v našem státě. Ve výchově ke zdraví se žáci učí nejenom správné výživě, důležitosti pohybu či prevencí nemocí, ale i zvládání svých emocí, stresu, komunikaci s ostatními lidmi. Výtvarná výchova se zaměřuje na rozvoj kreativity žáků a jejich estetického cítění a klade důraz na vnímání světa kolem sebe skrze umělecká díla. Hudební výchova se zaměřuje na hudební vzdělání a na rozvoj hudebních

---

⁴⁷ NOVOTNÝ, R. Děkaní filozofických fakult: Bez humanitních věd jsme odsouzeni k technokratismu. In: *Magazín M: Zprávy z MUNI | em.muni.cz* [online]. 19. listopad 2018 [cit. 2023-06-11]. Dostupné z: <https://www.em.muni.cz/udalosti/11150-dekani-filozoficky-fakult-bez-humanitnich-ved-jsme-odsouzeni-k-technokratismu>

schopností. Součástí je i seznámení s hudební tradicí, skladateli a propojování s předměty jako je například dějepis, aby porozuměly hudbě ve všech různých dobách a kontextech.

4.2 Humanitní vzdělávání na středních školách v České republice

Střední školy v České republice nabízejí různé typy a oblasti vzdělání, které umožňují studentům dále rozvíjet své vzdělání v oboru, který ho zajímá a zároveň poskytují studentům další znalosti a schopnosti pro výkon jejich budoucí profese. Studium na střední škole v České republice trvá zpravidla čtyři roky a zakončuje se maturitní zkouškou případně výučním listem. Rozlišujeme několik typů středních škol, a to gymnázia a střední odborné školy často sloučené se středními odbornými učiteli. Níže se budu věnovat podrobněji humanitnímu vzdělávání na gymnáziích a na středních odborných školách.

4.2.1 Gymnázium

Vzdělávání na gymnáziích se dělí na vzdělávací oblasti týkající se jazyka a jazykové komunikace, matematiky a její aplikace, člověka a přírody, člověka a společnosti, člověka a světa práce, umění a kultura, informační a komunikační technologie, a v neposlední řadě i člověka a zdraví.⁴⁸ Humanitního vzdělávání se týká pět z osmi modulů vzdělávání na středních školách gymnazijního typu. Dalšími důležitými probíranými tématy jsou například i výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech či multikulturní výchova. Níže se zaměřím pouze na vzdělávací oblasti zabývající se humanitními vědami.

4.2.1.1 Jazyk a jazyková komunikace

Vzdělávací oblast pojmenovaná jako jazyk a jazyková komunikace má navázat na učivo českého jazyka a dalších cizích jazyků ze základní školy a dále je rozšiřovat. Studenti se jazyky svědomitě snaží ovládnout a učí se je aplikovat do sféry komunikace verbální i písemné. Znalost cizích jazyků je v dnešní době globalizace esenciální záležitostí pro mezinárodní komunikaci a také pro usnadnění přístupu k informacím mnohdy pocházejících z cizojazyčných zdrojů.

---

⁴⁸Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (nedatováno), Rámcové programy [online; cit. 2023-06-01]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/stredni-vzdelavani/ramcove-vzdelavaci-programy>

4.2.1.2 Člověk a společnost

Tato vzdělávací oblast využívá poznatky získané na základních školách z předmětů jako je dějepis či občanská výchova. Žáci se učí kritickému myšlení, využití různých postupů při řešení problémů, základním znalostem historických událostí formující současnou dobu a také se učí odpovědnosti za řádný občanský život ve společnosti uznávající demokracii.⁴⁹

4.2.1.3 Člověk a svět práce

Člověk a svět práce je vzdělávací oblast týkající se uvedení studenta do profesního i ekonomického života. Studenti se zde učí využívat moderní technologie, posuzovat profesní a vzdělávací nabídku vzhledem k jeho volbě budoucí profese a také prezentovat sebe a svou práci.

4.2.1.4 Umění a kultura

Hudební a výtvarná výchova spadají do vzdělávací oblasti pojmenované umění a kultura, které mají za úkol zprostředkovat studentům umění jako specifický způsob interpersonální komunikace, porozumění kulturního bohatství minulosti i současnosti.

4.2.1.5 Člověk a zdraví

Člověk a zdraví je oblast, v níž nalezneme předměty jako je výchova ke zdraví či tělesná výchova. Mezi humanitní vědy nelze zařadit ani jeden z těchto předmětů, nicméně výchova ke zdraví s nimi velmi úzce souvisí. Výchova ke zdraví se věnuje osvojování postupů, které vedou k rozpoznání rizikového chování mezi lidmi ve společnosti a také podpoře psychohygieny.

4.2.2 Střední odborné školy

Střední odborné školy se od gymnázií liší počtem hodin, které jsou humanitnímu vzdělávání věnovány. Z humanitního vzdělávání se studenti středních odborných škol věnují aktivně po celou dobu studia pouze českému jazyku, anglickému jazyku, často i dalšímu cizímu jazyku. Předměty humanitních věd jako je dějepis či občanská nauka se vyučují často v prvních ročnících studia, ovšem poté jsou redukovány na úkor odborných předmětů a souvislých praxí. O umění se většina středních odborných škol

---

⁴⁹ Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (nedatováno) Rámcové vzdělávací programy [online; cit. 2023-06-01]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/stredni-vzdelavani/ramcove-vzdelavaci-programy>

ve svých plánech ani nezmiňuje, nicméně existují zde určité výjimky, a to v případě konzervatoří a středních odborných škol zaměřujících se na hudbu a pedagogiku.

4.3 Humanitní vzdělávání na univerzitách v České republice

Humanitní vědy lze studovat na vysoké škole či univerzitě dvěma způsoby, v prvním případě se jedná o jeden obor humanitních věd, kterému se student věnuje po celou dobu svého studia, učí se o něm z různých perspektiv a věnuje se mu velmi podrobně. Ve druhém případě lze studovat humanitní vědy zpravidla společně se společenskými vědami, student se zde však nevěnuje pouze jedné specifické oblasti, nýbrž získává obecný přehled o jednotlivých vědách spadajících do oblasti humanitních a společenských věd.

4.3.1 Filozofické fakulty

Filozofické fakulty nabízejí širokou škálu studijních programů zaměřujících se na studium humanitních a společenských věd, nicméně lze na nich studovat i obory zabývající se uměním. Filozofické fakulty nabízejí jednooborové studium humanitních věd jako například filozofii, religionistiku, lingvistiku, historii, kulturní antropologii, národní kultury (hispanistika, bohemistika, italianistika, hebraistika). Dále se lze na těchto fakultách věnovat studiu umění, primárně však jeho dějinám (od antiky až po současnost). Filozofické fakulty se kromě studia jednotlivých humanitních věd věnují i výuce pedagogiky a jazykům včetně českého jazyka se zaměřením na vzdělávání. Mezi univerzity s filozofickými fakultami v České republice řadíme Univerzitu Karlovu, Masarykovu univerzitu, Univerzitu Jana Evangelisty Purkyně, Západočeskou univerzitu, Jihočeskou univerzitu, Univerzitu Palackého v Olomouci, Univerzitu Hradec Králové, Univerzitu Pardubice, Slezskou univerzitu v Opavě či Ostravskou univerzitu.

4.3.2 Pedagogické fakulty

Pedagogické fakulty se zaměřují na přípravu budoucích učitelů a pracovníků ve školství. Nabízejí studijní obory, které lze rozdělit podle toho, kterému předmětu nebo stupni učitelství se studenti chtějí věnovat. Pedagogické fakulty mohou nabízet studium jednooborové, dvouoborové či studium neučitelské věnující se logopedii ve speciální pedagogice, psychologii či školskému managementu. Na pedagogických fakultách se rozdělují obory i dle cílové věkové skupiny, kterou absolventi budou učit, tj. učitelství pro mateřské školy, učitelství pro první stupeň základních škol, učitelství pro druhý

stupeň základních škol a pro střední školy, nebo dokonce i vzdělávání dospělých tzv. andragogika. Pedagogickou fakultu lze naléznout na Univerzitě Karlově, Masarykově Univerzitě, Jihočeské univerzitě, Západočeské univerzitě, Univerzitě Jana Evangelisty Purkyně, Univerzitě Palackého v Olomouci, Technické univerzitě v Liberci, Univerzitě Hradec Králové a Ostravské univerzitě.

4.3.3 Teologické fakulty

Teologické fakulty se zaměřují na studium teologie a s ním související disciplíny. Cílem studia na těchto fakultách je příprava studentů na práci v nábožensky založených institucích a v sociálních organizacích a veřejném sektoru. Teologické fakulty se zaměřují na studium biblického textu, církevních dějin, etiky a věnují se jednotlivým typům církve. V České republice se nachází pět teologických fakult, přičemž tři z nich se nacházejí v Praze pod záštitou Univerzity Karlovy, další se nachází na Jihočeské univerzitě a na Univerzitě Palackého v Olomouci.

4.3.4 Fakulty humanitních studií

Fakulty humanitních studií nacházející se na pražské Univerzitě Karlově a na Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně se věnují široké škále humanitních oborů, avšak každé jednotlivé vědě se nevěnují podrobně. Přesto poskytují studentům základní znalosti ve všech vědách.

4.3.5 Hodina pravdy a finanční ohodnocení pedagogů v humanitních vědách

Hodina pravdy, iniciativa, která v roce 2023 připomněla české společnosti, jak podfinancování humanitního vzdělávání ze strany státu, dopadá na jejich přežití mezi dalšími obory a na kvalitu jejich vzdělávání.

Protesty, nejenom v Praze, se uskutečnily 28. března na Den učitelů, jenž v letošním roce připadl na úterý. Protesty probíhaly i v dalších univerzitních městech jako například Olomouc, Brno, Ústí nad Labem, Plzeň, Hradec Králové, České Budějovice či Pardubice.

Co se týče protestu v Praze, studenti se se svými vysokoškolskými pedagogy sešli na náměstí Jana Palacha, kde sídlí Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, a vydali se v protestním průvodu před Pražský hrad k soše T.G. Masaryka, který, jak již známe ze

studia historie, zastával také pozici vysokoškolského pedagoga. Fakulty Univerzity Karlovy zapojené do této akce, Filozofická fakulta, Fakulta humanitních studií, Evangelická teologická fakulta, Pedagogická fakulta a Právnická fakulta, této akci přispěly i různými přednáškami, aktivitami či některé dokonce vyhlásily děkanské volno, aby daly najevo, že humanitní vzdělávání je pro českou společnost klíčové.

Na Pedagogické fakultě Univerzity Karlovy se o účast na této akci zasadil doc. Mgr. Michael Hauser, Ph.D., působící na katedře občanské výchovy a filosofie. Ovšem pedagogové, kteří se zúčastnili této akce, nepůsobí pouze na katedře občanské výchovy a filosofie, nýbrž zúčastněnými pedagogy byli i ti, působící na katedrách jiných např. katedře anglického jazyka či katedře výtvarné výchovy.

Učitelé v prohlášení iniciativy Hodina pravdy se první řadě odkazují na radostný fakt, že se povedlo napravit postavení učitelů na základních a středních školách, které bylo považováno za takřka nedůstojné. Bohužel při napravování postavení učitelů na těchto školách se zapomnělo na pedagogy vysokoškolské, a proto se tato iniciativa rozhodla ozvat a ukázat, jaká krize postihuje právě humanitní vzdělávání. Podfinancování humanitních oborů kriticky ohrožuje jejich existenci a rozvoj, a co více, bohužel ohrožuje i vysokoškolské pedagogy, jimž humanitně zaměřené fakulty často nejsou schopné zaplatit důstojnou mzdu, která by odpovídala jejich důležité úloze ve vzdělávání společnosti. Humanitní a společenskovední obory jsou klíčovými obory pro zachování demokratické společnosti, a ačkoliv si česká společnost jejich význam neuvědomuje, tyto obory nabízejí víc, než je na první pohled zřejmé.⁵⁰

„Aktuální ekonomická situace v České republice tedy pouze zvýraznila dlouhodobě neuspokojivé financování vysokého školství, a to skutečně dramatickým způsobem: doposud nízké mzdy zaměstnanců filozofických a společenskovedních fakult ještě neznamenal nemožnost pokrýt životní náklady v místě, kde sídlí univerzita, v současné době ale tato hranice již byla překročena a příjem za celý úvazek odborného asistenta (plnohodnotný vědecký pracovník s doktorským titulem) již na tyto náklady nemusí dostačovat.“⁵¹ Důvodem, proč se ozývá tato iniciativa až v současné době, je změna v naší ekonomice, jež je postižena pandemií koronaviru a válkou na Ukrajině. Inlace

---

⁵⁰ Hodina pravdy-Naše prohlášení. In: *hodinapravdy.cz* [online] 2023 [cit. 2023-06-10]. Dostupné z: <https://hodinapravdy.cz/nase-prohlaseeni/>

⁵¹ Hodina pravdy-Odpovědi na časté otázky. In: *hodinapravdy.cz* [online] 2023 [cit. 2023-06-10]. Dostupné z: <https://hodinapravdy.cz/odpovedi-na-aste-otazky/#proc>

rapidně vzrostla, zdražení postihlo nejen energie a potraviny, ale i ceny bydlení, a tak sotva dostačující mzda již nestačí na uspokojení základních lidských potřeb. Jestliže je situace taková, že základní a střední školy nabízejí lepší mzdu než školy vysoké, existuje zcela reálná šance, že díky pudu sebezáchovy začnou vysokoškolští pedagogové opouštět svá místa a přecházet na školy s lepšími mzdovými podmínkami. Pro vysoké školy by odliv akademiků znamenal, že určité obory by neměl, kdo vyučovat a badatelský výzkum by se zcela zastavil, což by znamenalo výrazné omezení či naprosté zrušení některých humanitních a společenskovedních oborů.

Závěr

Závěrem lze konstatovat, že humanitní vzdělávání má v české společnosti nenahraditelné místo, jenž nelze uvolnit vědám exaktním, aniž by z toho nevyplynuly následky. Zároveň se nesmíme zapomenout zmínit o tom, v jaké situaci se humanitní vědy v rámci vzdělávacího systému České republiky nacházejí. Česká společnost si dostatečně neuvědomuje nenahraditelnost humanitního vzdělávání, což lze pozorovat na podfinancování této oblasti. Právě humanitní vzdělání formuje naši budoucí generaci, která umožní lidstvu přežít a žít plnohodnotný život. Zásahu na formování další generace nesou alespoň v základním a středoškolském vzdělání pedagogové společenskovědních a humanitních předmětů snažící se svým studentům vštípit základní informace, kompetence a dovednosti potřebné pro aktivní občanský život plný kooperací se společností.

Cílem této práce na téma „Význam humanitní vzdělanosti pro soudobou českou společnost“ bylo objasnění nenahraditelnosti humanitního vzdělávání, a vysvětlení jeho neopomenutelného místa v české společnosti společně s objasněním postoje, který zaujímá společnost k této oblasti vzdělávání.

První kapitola mé bakalářské práce se týkala humanitního vzdělání v obecném kontextu, toho, jaké vědy do něj spadají, jeho stručný vývoj, rozdíl mezi vědami humanitními a exaktními. Součástí první kapitoly bylo také vysvětlení úlohy pedagoga v těchto vědách a pozornost jsem věnovala i nastínění budoucnosti humanitního vzdělávání. Ve druhé kapitole jsem se zabývala idejí univerzity a úlohou univerzity v humanitním vzdělávání. V závěrečné části této kapitoly jsem se přesunula od univerzit v širším kontextu k vývoji univerzit na našem území a univerzitám v českém prostředí. Třetí kapitola popisuje humanitní vzdělávání v české společnosti, reflektuje vývoj humanitního vzdělání v kontextu důležitých milníků české historie. Stěžejní částí této kapitoly je část věnující se potřebě humanitního vzdělávání české společnosti, zdůrazňuje její nenahraditelnost, jelikož bez něho, bychom nebyli schopni existence a spolupráce, jak v národním, tak v globálním měřítku. Ve čtvrté kapitole jsem obrátila pozornost k humanitnímu vzdělávání v českém školním vzdělávacím systému. Každý stupeň vzdělávání v České republice jsem podrobila analýze za účelem zjištění, v jaké míře jsou na něm přítomny humanitní vědy. Občanská výchova, vyučovaná na základních

školách v České republice, by měla hrát klíčovou roli při seznámení žáka s humanitními vědami. Žáci by se měli seznámit s jejich hodnotami a jejich přínosem pro českou společnost. Bohužel je mnohdy výuka občanské výchovy na základních školách podceňována a čas, který by jí měl být věnován, je využíván pro jiné účely jako jsou například organizační záležitosti třídy apod. Základy společenských věd, předmět vyučovaný na středních odborných školách a gymnáziích, by měly rozvíjet informace z občanské výchovy získané na základní škole. Tyto rozvinuté poznatky by měl student být schopen využít při participaci na občanském životě a díky nim i více porozumět současné společnosti. Důležitým tématem uvedeným v posledním bodu kapitoly je krize humanitního vzdělávání v naší společnosti, podfinancování těchto oborů a zmiňuji se i o nebezpečí, které jim v budoucnu hrozí, pokud stát nezačne v blízké době jednat.

Věřím, že tato práce bude přínosná pro povědomí o humanitním vzdělávání, co vše obnáší, proč je pro společnost důležité a z jakého důvodu je nutno jej chránit.

Seznam použitých zdrojů

Odborné publikace

- FIALA, Jiří. *Obnova ideje univerzity: soubor statí o významu a postavení univerzity v současném světě*. Praha: Karolinum, 1993. 196 s. ISBN: 80-246-0887-1
- HALÍK, Tomáš, RANDÁK, Jan a Aleš NOVÁK, ed. *K čemu dnes humanitní vědy?*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta ve vydavatelství Togga, 2008. 102 s. ISBN 978-80-7308-234-5
- HANUŠ, Jiří. *Idea univerzity z české perspektivy: rozhovory s Jiřím Hanušem = The idea of a university from a Czech perspective : conversations with Jiří Hanuš*. Přeložil Graeme DIBBLE. Brno: Masarykova univerzita, 2021. Masaryk University conversations. 216 s. ISBN 978-80-210-9762-9.
- JIRSA, Jakub, ed. *Idea university*. Praha: Academia, 2015. XXI. století. 288 s. ISBN 978-80-200-2375-9.
- KRÁMSKÝ, David. *O povaze humanitních věd: k etickým a metodologickým východiskům humanitněvědního poznávání*. Liberec: Bor, 2008. Res humanae. 176s. ISBN 9788086807751.
- MAREŠ, P. *Úvod do lingvistiky a lingvistické bohemistiky*. 1.st ed. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2014. 66 s. ISBN 978-80-246-2640-6
- NEWMAN, John Henry. *Idea univerzity*. Přeložil Daniel SOUKUP. Praha: Krystal OP, 2014. Thesaurus (Krystal OP). ISBN 9788087183670.
- NOVOTNÝ, Jaroslav. *Čtení - reflexe - interpretace: elementární úvod do práce s textem*. Praha: Togga, 2021. 160 s. ISBN 978-80-7476-212-3.
- NUSSBAUM, Martha Craven. *Ne pro zisk: proč demokracie potřebuje humanitní vědy*. Přeložil Otakar VOCHOČ. Praha: Filosofia, 2017. Dnešní svět. 276 s. ISBN 978-80-7007-489-3.
- SOUKUP, Václav. *Antropologie: teorie člověka a kultury*. Praha: Portál, 2011. 774 s. ISBN 978-80-7367-432-8.
- TRESMONTANT, Claude. *Základy teologie*. Brno: Barrister & Principal, 2000. 244 s. ISBN 80-85947-54-4.
- VOLF, J. *Filozofie 1. díl*. 1.st ed. 2018. 205 s. ISBN 978-80-7536-195-9.

Internetové zdroje

- BARTOŠOVÁ, P. Analýza: K čemu potřebujeme humanitní obory. In: *stisk.online* [online]. 4. dubna 2023 13:41 [cit. 2023-06-10]. Dostupné z: <https://stisk.online/a/SvU3h/analyza-k-cemu-potrebujeme-humanitni-obory>
- ČTVRTNÍK, Mikuláš. Před 660 lety byla založena Univerzita Karlova. In: *Český rozhlas* [online]. 2008 [cit.2023-05-20]. Dostupné z: <http://www.radio.cz/cz/rubrika/historie/pred-660-lety-byla-zalozena-univerzita-karlova>
- Historie univerzity. In: *Univerzita Palackého v Olomouci* [online]. 2018 [cit. 2023-05-21]. Dostupné z: <https://www.upol.cz/univerzita/zakladni-informace/historie-univerzity/>
- Hodina pravdy. In: *hodinapravdy.cz* [online] 2023 [cit. 2023-06-10]. Dostupné z: <https://hodinapravdy.cz/>
- Humanitní obory se nesmí zavírat do sebe. In: *Universitas Magazín vysokých škol* [online]. Copyright © 2016, 24. listopad 2018 [cit. 2023-05-30]. Dostupné z: <https://www.universitas.cz/aktuality/2214-humanitni-obory-se-nesmi-zavirat-do-sebe>
- CHALUPSKÁ, I. Historie In: Veřejný web - České vysoké učení technické v Praze. *Home - Veřejný web - České vysoké učení technické v Praze* [online]. Copyright © [cit. .2023-06-01]. Dostupné z: <https://www.cvut.cz/historie>
- JIRÁSKOVÁ, T. Humanitní vědy. In: *tarantula.ruk.cuni.cz* [online]. 3. prosinec 2008 22:10 [cit. 2023-06-13]. Dostupné z: <https://tarantula.ruk.cuni.cz/UDALOSTI-5930.html>
- Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (nedatováno) Rámcové vzdělávací programy [online; cit. 2023-06-01]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/stredni-vzdelavani/ramcove-vzdelavaci-programy>
- NOVOTNÝ, R. Děkani filozofických fakult: Bez humanitních věd jsme odsouzeni k technokratismu. In: *Magazín M: Zprávy z MUNI | em.muni.cz* [online]. 19. listopad 2018 [cit. 2023-06-11]. Dostupné

z: <https://www.em.muni.cz/udalosti/11150-dekani-filozofickych-fakult-bez-humanitnich-ved-jsme-odsouzeni-k-technokratismu>

- PROCHÁZKA, M. *Ústav českého jazyka a teorie komunikace* [online], [cit. 2023-06-07]. Dostupné z: : <https://ucjtk.ff.cuni.cz/wp-content/uploads/sites/57/2015/11/D%C4%9Bjiny-%C4%8De%C5%A1tiny.pdf>